

เมื่อโสเครทิส

เผชิญหน้ากับความตาย

อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

คุณแจ่มจรัส บุณยประสิทธิ์

๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

สัญญา ผลประสิทธิ์ แปล

สุริยน ไรวา อักพิมพ์

๔ ๔ ๔ ๔ ๔
เพื่อเขียนพระลกกถ คุณแจ่มจรัส บุญยประสพ

๒๕๐
สมอชชาติยอบงาม
๒

เลขหมู่ ๑๘๓.๒

๙๘๔๓.๗

๒. ๒

เลขทะเบียน ๐๑๑๖๗๓

คุณแจ่มอรดี บุญประสพ

คุณแจ่มจรัส บุญยประเสริฐ

คุณแจ่มจรัส บุญยประเสริฐ เกิดในสกุล "ศุภยาน" เป็นบุตร
พระยาเสนาานนท์ และคุณหญิงจงกมล เสนาานนท์ สำเร็จการศึกษาจาก
โรงเรียนเวินดเมริส (เอส. พี. จี.) พ.ศ. ๒๔๘๑ เข้าศึกษาต่อใน
แผนกบัญชีมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๒

พ.ศ. ๒๔๘๕ เข้าสู่วชิรมรสกับนายพจน์ บุญยประเสริฐ มี
บุตรชาย ๓ คนคือ เจตน บุญยประเสริฐ ขณะเป็นนิสิตในคณะสถา-
ปัตยกรรมการศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ จกร์ บุญยประเสริฐ
เรียนชั้นมัธยมศึกษา & โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และจารึก
บุญยประเสริฐ (ถึงแก่กรรม)

โดยที่เธอต้องติดตามสามี ซึ่งย้ายไปรับราชการในจังหวัดต่าง ๆ
เป็นเหตุสำคัญให้การศึกษาในมหาวิทยาลัยของเธอต้องซงัก ใน พ.ศ.
๒๔๘๕ เมื่อสามีเธอย้ายกลับมารับราชการในจังหวัดพระนคร และภาระ
ทางบ้านค่อยเบาบางลง เธอได้สมัครเข้าศึกษาในคณะนิติศาสตร์ มหา
วิทยาลัยธรรมศาสตร์ออกครึ่งหนึ่ง การเรียนก้าวหน้าไปด้วยดี แต่แล้ว
เธอก็ต้องติดตามสามีซึ่งย้ายไปดำรงตำแหน่งอัยการจังหวัดภูเก็ต ทนน

เองอาการป่วยของเธอปรากฏ และเข้ารับการรักษาที่ โรงพยาบาล ศิริราช ใน พ.ศ. ๒๕๐๒ เมื่อออกจากโรงพยาบาล เธอทราบว่าเวลา ของเธอเหลืออยู่น้อย เธอวางธุระและใช้ชีวิตในสามปีต่อมา พักผ่อน และพิจารณาข้อธรรมะ.

ในเดือนมกราคม ๒๕๐๕ อาการป่วยปรากฏขึ้นอีก เธอแน่ใจ หนักว่าใกล้เวลาที่เธอจะต้องจากไป และเธอต้อนรับด้วยความสงบ ไม่หวั่นไหว แม้ในวันก่อนวันสุดท้ายของเธอ เธอกำลังต้อนรับและ สันทนาการกับผู้มาเยี่ยม ด้วยความแจ่มใส ด้วยอารมณ์ขันและพูดถึง ความตายอย่างผู้ปลงตกไม่สะทกสะท้าน.

เธอจากไปในเช้าวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๐๕ ที่โรงพยาบาล ศิริราช.

เธอเป็นผู้มอชยาศัยอันงาม เมตตากรุณา รักมิตร เป็นลูกที่ กตัญญูต่อพ่อแม่ เป็นแม่ที่ดีของลูก และเป็นแม่บ้านที่ไมมีทศ ทาง สำหรับเธอในโลกหน้าจึงมีทางเดียว- สุกติ.

เพื่อนคิด

ถึงเธอ

รู้สึกเสียใจอย่างสุดซึ้ง เมื่อได้ทราบข่าวการจากไปอย่างไม่มี
วันกลับของเพื่อนรัก จรัสจากไปก็แต่ร่างกาย ความดี และความเป็น
มิตรแท้ที่เชื่อมต่อเพื่อน จะอยู่ในความทรงจำของเราอย่างไม่มี
วันลืมเลือน ขอให้วิญญาณของเพื่อนรัก จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพ
เถิด ข้าตหน้าขอให้เราได้เป็นเพื่อนรักกันอีก เรา รู้สึกเต็มใจที่เธอ
ไม่ได้จากเราไป ทงนก็เพราะความรักและความดีของเธอ นั่นเอง.

พวงแข สัมภวคุปต์

๓๐๗๔ ซอยพานิช ถนนพหลโยธิน

พระนคร

แจ่มจรัสเป็นเพื่อนแท้ ที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงเลขนับตั้งแต่เป็น
เพื่อนกันมาแต่เด็ก จนโตเป็นผู้ใหญ่.

ถึงแจ่มจรัสจะตายจากไปก่อน ก็แน่ใจว่า เมื่อดวงคราวที่จะต้อง
ตายตามแจ่มจรัสไป จะได้พบเพื่อนซงคงพร้อมที่จะให้ความอบอุ่น
และความเป็นมิตรแท้เช่นเดิม เราคงจะได้รวมกันสนุก และคอย
ขบขันในสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่แวดล้อมเราพร้อมกันอีก.

เกษินี ฉาชะพงศ์

๔๘/๑ ราชปรารภ

พระนคร

หลังจากที่เรียนจบที่เซนต์แมรีส์ เอส. พ. จ. แล้วเราต่างก็แยก
ย้ายกันไป และไม่ได้พบกันเลยเป็นเวลานานถึง ๒๕ ปี จนกระทั่งเมื่อ
ปีที่แล้วจึงกลับมาพบกันอีก จะไม่ลืมความรู้สึกตื่นเต้นที่ได้พบจารย์
เพื่อนเก่าอีกครั้งหนึ่งในวันนั้นเลย ! เราנדพบกันนอกหลายคราวที่
บ้านเพื่อน ๆ ความสุขสดชื่นเหมือนสมัยเด็ก ๆ กลับมาอีกครั้งหนึ่ง
เมื่อเราได้พบและคุยกันถึงความหลัง..... ไม่นึกเลยว่าเมื่อพบจารย์ที่บ้าน
โสภาคีนั้นจะเป็นการพบครั้งสุดท้าย...แม่จารย์จะจากไปแล้ว แต่ความ
ดีความน่ารักยังคงอยู่ในความทรงจำของเพื่อน ๆ ไม่ลืมเดือน.

จารย์เป็นเพื่อนที่น่ารักและช่างคิดช่างฝันมาแต่เด็ก ยังจำได้
ว่าครั้งหนึ่ง เมื่ออยู่ชั้นมัธยมปีที่ ๖ ในการสอบวิชาวรรณคดีไทย
มีคำถามจากคำประพันธ์บางเรื่องของพระยาอุปกิตศิลปสารข้อหนึ่ง ให้
นักเรียนบรรยายความรู้สึกนึกคิดโดยสมมติว่า ได้เข้าไปนั่งในป่าช้า
เหมือนอย่างที่ได้บรรยายไว้ใน "ภาพในป่าช้า" และจารย์ทำได้
คะแนนเยี่ยมชนะเลิศเพื่อน ๆ ได้คะแนนเกือบตกไปตาม ๆ กัน.....

กัทลี สมบัติศิริ

แจ่มจรัสเป็นเพื่อนที่ทุกคนรัก เราสนิทสนมกันมาตั้งแต่เป็น
นักเรียน เธอเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี สะอาดอ่อน ช่างคิด และ
ช่างอ่าน แจ่มจรัสชอบอ่านหนังสือ โดยเฉพาะชอบอ่านเรื่องแปล
และนำมาเล่าให้เพื่อนฝูงฟังโดยละเอียดละออ เมื่อก่อนที่เธอจะ
ล่วงลับไป ในระยะที่นอนป่วย เธอยังได้แปลเรื่องค้างไว้ ข้าพเจ้า
ยังจำได้ว่าแจ่มจรัสชอบเรื่อง "เตลมา" มาก และมักจะนำตอนบรรยาย
เกี่ยวกับธรรมชาติของประเทศนอร์เวย์—มาคุยเสมอ เพราะเป็นตอนที่
เธอชอบมากที่สุด เมื่อข้าพเจ้าได้มีโอกาสไปชมธรรมชาติอันแท้จริง
ของนอร์เวย์ ยิ่งได้เล่าให้เธอฟังถึงความสวยงามของธรรมชาติ ซึ่ง
เธอติดอกติดใจจากคำบรรยายในหนังสือ ทำให้เธอตื่นเต้นยินดีเป็นที่สุด.

แจ่มจรัสจากพวกเราไปแล้วไม่มวนกลับมาอีก หงความดีไว้ให้
เพื่อนอาสาสมัคร ขอให้เธอจงเป็นสุขในสัมปรายภพเกิดเพื่อนรัก.

ชุมพิศ ชาญสวรรค์

๕ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

ขอให้เพื่อนรักไปสู่สัจดีเถิด ความดีที่เธอได้ทำไว้ต่อเพื่อน และ
ต่อมิตรนั้นมากหลายเกินกว่าที่จะบรรยายเป็นลายลักษณอักษรได้
ฉะนั้น ขอสงวนไว้ให้อยู่ในความทรงจำของเราตลอดไปเถิด.

เชอชขางค์ บุญนาค

“ไม่นึก ไม่น่าว่าแจ่มจรัสเพื่อนรักจะจากพวกเราไปเร็วเช่นนั้น ยัง
รู้สึกเสียดายและเศร้าสลดใจเป็นที่สุด ขอให้ดวงวิญญาณของเพื่อนรัก
จงไปสู่สุคติเถิด.

โสภา กาหิว

คุณแจ่มจรรตกับข้าพเจ้านอกจากจะเป็นเพื่อนร่วมงานกันแล้ว เรายังมีความสนิทสนมเป็นพิเศษไปอีกเพราะคุณพจนกกับข้าพเจ้าเป็นเพื่อนกันมาก่อนโดยจบการศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อบรมพร้อมกันรับปริญญาพร้อมกัน ความสนิทสนมอันนี้จึงโยงมาถึงคุณแจ่มจรรต คุณแจ่มจรรต เป็นคนน่ารัก มีอัธยาศัยดี สุภาพเรียบร้อย สัมกับความงามของตัวเธอ ตั้งแต่คบกันมา ข้าพเจ้าไม่เคยได้ยินคุณแจ่มจรรตตำหนิตติเตียน หรือว่าใคร เธอเป็นผู้มองโลกและทุก ๆ คนในแง่ดีเสมอ เธอเป็นมิตรทรกของเพื่อนทุก ๆ คนในที่ทำงาน ข้าพเจ้าเสียชีวิตและเสียใจอย่างสุดซึ้งในการจากไปของเธอครั้งนี้ เพราะอายุเธอยังน้อย ยังไม่สมควรที่จะจากเราไป คุณงามความดีของเธอยังประทับใจเพื่อน ๆ อยู่ไม่ลืม เดชะกุศลที่เธอได้ปฏิบัติดีเมื่อมีชีวิตอยู่ ขอจงดลบันดาลให้วิญญาณของเธอไปสู่สุคติภพ.

ลักษณะ วงศาโรจน์

คุณแจ่มจรัส เป็นเพื่อนที่น่ารักไม่เคยมองผู้อื่นไปในแง่ร้าย
ให้อภัยและโอบอ้อมอารีย์ ต่อเพื่อนทุก ๆ คน ขอให้วิญญาณของคุณ
แจ่มจรัสไปสู่สุคติภพ.

ทองปลิว กลุ่มทรัพย์

มูลนิธิวงศารุขวิภา

เมื่อใดก็ตาม

เผชิญหน้ากับความตาย

เมื่อโลเครทิสเผชิญหน้ากับความตาย

(ในระยะใกล้เคียงกับที่ในชมพูทวีปเกิด คาสนา
พุทธ ซึ่งไม่รับรื้อวการต่าง ๆ ของเทพเจ้า, ใน
แคว้นกรีกซึ่งกำลังก้าวหน้าในการใช้ความคิด, พวก
ปัญญาชนก็ตั้งปัญหาเกี่ยวกับสภาวะ และพฤติกรรม
ต่าง ๆ ของเทพเจ้าแห่งรัฐ ชาวกรีกนับถือจูปีเตอร์
แห่งเขาโอลิมปัส เช่นเดียวกับชาวอินดุนับถือศิวะ
แห่งเขาไกรลาส แต่ตามตำนานที่เล่าสืบต่อกันมา,
จูปีเตอร์และเทพเจ้าอื่น ๆ ไม่มีความประพฤติกี่เห็น
กว่ามนุษย์ เพราะกระทำการหลาย ๆ อย่างที่พวก
ปัญญาชนเหล่านี้เห็นว่า แม้แต่มนุษย์ก็ไม่ควรกระทำ
เช่นนั้น ในบรรดาปัญหาคัดค้านตำนานเก่า.
โลเครทิส ชาวเอเธนส์ เป็นผู้มอทธิพลต่อคนรุ่น
ใหม่ยิ่งกว่าปราชญ์อื่น ๆ. ในที่สุดโลเครทิสถูกฟ้อง

ในคดีโทษถึงประหารชีวิต สมัยนั้นวาทะศิลป์ที่จะทำ
 ให้ศาลเห็นใจเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการดำเนิน
 คดี เพราะศาลในเมืองเอเธนส์สมัยนั้นเป็นศาล
 ประชาชน โจทก์เป็นชาวบ้าน และคณะตุลาการ
 คือชาวบ้าน แต่โตเครทส์ถือตัวเกินกว่าที่จะใช้เล่ห์
 ให้ตุลาการลงดาบ ในที่สุดโตเครทส์ ถูกตัดสิน
 ประหารชีวิตด้วยการดื่มยาพิษ. คดีนี้เป็นคดีแฉลง
 ทุจริตของโตเครทส์ ซึ่งเพเลโต คิซัยคนโกดซ์ด
 บันท์ก็ขึ้นภายหลัง).

ชาวเอเธนส์ทั้งหลาย, ท่านจะรู้สึกอย่างไรต่อคำของผู้กล่าวหา,
 ข้าพเจ้าไม่อาจจะกล่าวได้. แต่ข้าพเจ้ารู้ว่าผู้กล่าวหาเกือบทำให้ข้าพเจ้า
 ลืมไปว่าข้าพเจ้าเป็นใคร—เขาพูดได้อย่างน่าเชื่อถือเกินแต่ว่าจะหา
 ถ้อยคำที่เป็นจริงสักคำหนึ่งกล่าวได้ยาก. ในบรรดาความเท็จทั้งหลาย
 ที่ผู้กล่าวหาทั้งสามแสดงออกมามีอยู่นั่นซึ่งทำให้ข้าพเจ้าฉงน
 อย่างมาก คือ เมื่อเขากล่าวว่าท่านจะต้องระวางตัวให้ตและอย่ายอม
 ปล่อยตัวให้ถูกล่อลวงโดยพลังในการพูดของข้าพเจ้า. ข้าพเจ้าเห็นว่า
 เขากล่าวเช่นนั้นเป็นที่น่าอับอายเหลือเกิน ในเมื่อพวกเขากรออยู่แล้วว่า
 หนที่ข้าพเจ้าเอ่ยปากพูดและพูดออกมาอย่างมี ไซเป็นนักพูดแต่ประการ

ใดเลย, ความจริงก็จะปรากฏขึ้นมาทันทีว่าท่านไม่จำเป็นต้องระวังคำพูด
 ของข้าพเจ้าเลย. เว้นแต่คำว่าพลังในการพูดนั้นเขาหมายถึงพลัง
 แห่งความจริง. ถ้าเขาหมายเช่นนั้นข้าพเจ้าจะยอมรับว่าข้าพเจ้าพูด
 เก่ง. แต่ว่าวิธีของข้าพเจ้ากับวิธีของเขาต่างกันเหลือเกิน. เอาละ,
 ข้าพเจ้ากล่าวไปแล้วว่าพวกผู้กล่าวหาแทบจะมิได้พูดความจริงเลยเลย,
 แต่ท่านจะได้ฟังความจริงทั้งหมดจากข้าพเจ้า. มิใช่ความจริงที่แสดง
 ออกตามแบบอย่างของเขาซึ่งประดับประดาด้วยคำพูด และด้วยประโยค
 อย่างปราณีตบรรจงตามแบบฉบับของวาทศาสตร์. ข้าพเจ้าจะไม่ใช้
 วรรณศิลป์อันโอชา แต่ข้าพเจ้าจะใช้ถ้อยคำและข้อโต้แย้ง ซึ่งนักชนได้
 ในขณะนี้ เพราะว่าข้าพเจ้าเชื่อว่าวิธีนี้เป็นวิธีที่ถูกต้อง. ชาวเอเธนส์
 ทั้งหมด, ในวัยของข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้าไม่ควรจะมาปรากฏตัวเบื้อง
 หน้าท่าน ในแบบอย่างของนักพูดรุ่นหนุ่ม. ขออย่าให้ใครหวังเช่นนั้น
 จากข้าพเจ้า. และข้าพเจ้าต้องขอร้องให้ท่านยอมข้าพเจ้าอย่างหนึ่ง
 คือว่าหากข้าพเจ้าจะสู้คดีตามแบบอย่างที่เป็นนิสัยของข้าพเจ้า และถ้า
 ท่านได้ฟังข้าพเจ้าใช้ถ้อยคำซึ่งข้าพเจ้ามักจะใช้ ในตลาด, ที่โต๊ะพวก
 แลกเงิน หรือที่อื่นใดก็ตาม ข้าพเจ้าขออย่าให้ท่านจงนส่นเท่ห์และ
 ขออย่าได้ขัดขวางข้าพเจ้าเพราะเหตุนี้. ข้าพเจ้าอายุกว่าเจ็ดสิบแล้ว
 และจะมาปรากฏตัวที่ศาลยุติธรรมเป็นครั้งแรก. ข้าพเจ้าใหม่ต่อสถานที่
 นี้เหลือเกิน. ฉะนั้นขอให้ท่านถ่อมตนว่าข้าพเจ้าเป็นชาวเมือง
 อันซึ่งถ้าเขาจะพูดตามสำเนียงพื้นบ้านของเขาและตามแบบอย่างในบ้าน

เมืองของเขาขอให้ท่านอภัยด้วย. ข้าพเจ้าขอร้องเช่นนี้จะเป็นการเกิน
 ควรหรือไม่? ขอท่านอย่าถือสากับแบบวิธีซึ่งอาจจะตหรือไม่ตกได้.
 แต่ขอให้ท่านคิดเฉพาะว่าข้าพเจ้ากล่าวเป็นความจริงหรือไม่? และ
 ท่านโปรดพิจารณาถึงความจริงนั้น. ขอให้ผู้พูดจงพูดตามความจริง
 และผู้พวาทษาจงตัดสินตามความยุติธรรม.

ในเบื้องตนข้าพเจ้าจะต้องแก้ออกกล่าวหาเก่า ๆ ซึ่งพวกผู้กล่าว
 หาสมัยนั้นเอาผิดแก่ข้าพเจ้า, แล้วจากนั้นข้าพเจ้าจะได้กล่าวถึงข้อ
 กล่าวหาที่เกิดขึ้นภายหลัง, ทั้งนี้เพราะว่ามีหลายคนกล่าวหาข้าพเจ้า
 มานานแล้ว. เขาฟ้องข้าพเจ้าต่อท่านอย่างผิด ๆ มาหลายปี. ข้าพเจ้า
 กล่าวพวกันมากกว่าอนทส์และพวกของเขาซึ่งเป็นโจทก์ในคดีนี้ ซึ่งอัน
 ที่จริงก็เป็นอันตรายแก่ข้าพเจ้าตามวิถีทางของเขา. แต่ก็เป็นอันตราย
 ยิ่งกว่าพวกันก็พอพวกที่กล่าวโทษข้าพเจ้าสมัยเมื่อท่านยังเป็นเด็ก. คน
 พวกันแทรกซึมความเท็จเข้าไปในจิตใจของท่าน โดยเล่าถึง โสเครทิส
 คนฉลาดคนหนึ่งผู้ซึ่งคนไปถึงสวรรค์เบื้องบนและในดินเบื้องล่าง และ
 ทำให้ความชั่วดูเป็นความดี. คนที่แพรันทานเช่นนี้เป็นผู้กล่าวหาซึ่ง
 ข้าพเจ้ากลัวเพราะว่าผู้ฟังชอบคิดว่าคนใดที่ทำการค้นหาอย่างว่าย่อม
 จะไม่เชื่อในความมอญของเทพเจ้า. โจทก์ประเภทมมมาก และข้อหา
 ของเขาเทียบข้าพเจ้าเป็นข้อหาที่เก่าแก่, เป็นข้อหาที่เกิดขึ้นสมัยเมื่อ
 ท่านเชื่อง่ายยิ่งกว่าเวลานี้ คือ ในสมัยยังเป็นเด็กหรืออาจจะใน
 สมัยหนุ่ม และคดีก็เป็นไปในลักษณะชาดนี้ คือ ว่าไม่มีผู้ใดแก้คำ

ฟ้อง. และที่ลำบากที่สุดก็นึกว่าข้าพเจ้าไม่รู้และไม่อาจจะบอกรายละเอียด
 พวกโจทก์ของข้าพเจ้าได้ เว้นแต่ในกรณีบังเอิญของกวีนักเขียนเรื่อง
 ตลกยู่หนิง (โสเครทีสหมายถึงอริสโตเฟนีส์ นักเขียนละครตลกซึ่งยัง
 เหลือไว้สำหรับอ่านกันบางเรื่องอยู่เวลานี้ - ยูแปล) โจทก์ทั้งหมดนั้นผู้
 ซึ่งเกลียดกล่อมให้ท่านเชื่อเพราะเจตนาร้ายหรือเพราะใจริษยา บางคนก็
 เกลียดกล่อมให้ตัวเองเชื่อเสียก่อน - ทั้งจะจัดการกับคนประเภทนี้ทั้งหมด
 เป็นเรื่องทำได้ยากที่สุด เพราะว่าข้าพเจ้าไม่สามารถจะเอาเขามาทรมาน
 และชกคานเขาได้. ข้าพเจ้าจึงได้แต่ป้องกันตัวด้วยการสู้กับเงา และ
 ด้วยการโต้แย้งทั้งที่ไม่มีใครโต้ตอบ. ด้วยเหตุนี้ศัตรูของข้าพเจ้าจึงมี
 อยู่สองประเภทดังที่ข้าพเจ้ากล่าวไว้. ข้าพเจ้าขอให้ท่านถือตามนด้วย.
 ประเภทหนึ่งเป็นศัตรูเมื่อเร็ว ๆ นี้ อีกประเภทหนึ่งเป็นศัตรูเก่าแก่.
 ข้าพเจ้าหวังว่าถ้าข้าพเจ้าจะแก้ออกกล่าวหาของศัตรูเก่าแก่เสียก่อน
 ท่านคงจะเห็นเป็นการเหมาะสม เพราะข้อกล่าวหาเหล่านั้นท่านได้ฟังมา
 นานแล้ว และได้ฟังบ่อย ๆ.

ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจะแก้คดีและจะพยายามขจัดการป้ายร้ายซึ่งมีมา
 นานแล้วสักเล็กน้อยก่อน. ขอให้ข้าพเจ้าทำได้สำเร็จเถิด หากว่าความ
 สำเร็จจะเป็นผลแก่ข้าพเจ้าและแก่ท่าน หรือถ้าหากว่าความสำเร็จจะ
 ช่วยให้มีงเกิดผลในงานของข้าพเจ้า ! การสู้คดีนี้ จะง่ายก็หาไม่.
 ข้าพเจ้าเข้าใจดีในสภาพของภาระอันนี้. และบัดนี้ เพื่อเป็นการปฏิบัติ
 ตามกฎหมายข้าพเจ้าจะได้แถลงแก้คดีของข้าพเจ้า โดยจะยอมให้เหตุ

การณ้เป็นไปสุดแต่พระผู้เป็นเจ้า.

ข้าพเจ้าจะเริ่มตั้งแต่อนตนั้น และจะพิจารณาถึงลักษณะข้อ
กล่าวหาซึ่งทำให้เกิดการร้ายร้ายในคดีนี้ และซึ่งเป็นเหตุให้เมเลทัส
มายืนฟ้องข้าพเจ้าในคดีนี้. เขาละ มีอะไรที่เขากล่าวร้ายข้าพเจ้า?
คำของโจทก์เหล่านั้นสรุปได้ดังนี้ “โสเครทิสเป็นผู้กระทำผิด, เป็น
คนพิกล. เป็นคนซุกค้นลงไปใต้แผ่นดินและค้นไปในสวรรค์. โสเครทิส
ชักชวนให้คนอื่นเห็นผิดเป็นชอบและสอนคนอื่นให้เชื่อตามเขา.” นี่เป็น
เนื้อหาของคำกล่าวหา ท่านเองก็จะได้พบคำกล่าวหาเหล่านี้ ในละครดลกของ
อริสโตเฟนิส ผู้ซึ่งสร้างตัวละครดลกขึ้นมาตัวหนึ่ง ซึ่งเขาให้ชื่อว่า
โสเครทิส และให้ละครตัวนี้ไปที่โน้นบ้างที่นั่นบ้าง และให้ โสเครทิส
ท้อวนแสดงว่าตัวเดินอยู่ในอากาศและพูดลงแต่เรื่องไร้สาระเกี่ยวกับ
เรื่องซึ่งข้าพเจ้าไม่รู้ ไม่เห็นเอาเลย มิใช่ว่าข้าพเจ้าอยากจะดูหมิ่นคน
ที่เป็นนักศึกษาปรัชญาทางธรรมชาติ. ข้าพเจ้าจะเสียใจอย่างมากหากว่า
เมเลทัสจะฟ้องข้าพเจ้าด้วยข้อหาร้ายแรงเช่นนั้นได้. แต่โดยแท้จริง
แล้ว, ชาวเอเธนส์ทั้งหลาย ข้าพเจ้ามิได้ยุ่งเกี่ยวกับการค้นคว้าทาง
ธรรมชาติเลย. หลายคนในที่นั้นเป็นพยานให้ข้าพเจ้าได้ และข้าพเจ้า
ขออุทธรณ์ต่อคนเหล่านั้น. จึงพูดเถิด. บรรดาท่านที่เคยได้ยินข้าพเจ้า,
และจงบอกแก่คน ใกล้เคียงของท่านว่าท่านเคยเห็นข้าพเจ้าพูดถึงเรื่อง
เหล่านั้นบ้างหรือไม่ ไม่ว่าจะพูดมากหรือจะพูดน้อยก็ตาม..... เขายิน
ยน์ให้ข้าพเจ้าแล้ว. จากคำยืนยันที่ท่านได้ฟังเกี่ยวกับคำฟ้องส่วนนี้ท่าน

พอจะวินิจฉัยความจริงของคำฟ้องส่วนอื่น ๆ ได้.

เนื่องจากว่ามูลค่าความจริงมีน้อยเหลือเกินสำหรับข้าพเจ้าข้าพเจ้า
เป็นครูรับจ้างสอนเอาเงิน. ข้อกล่าวหาว่ามีมูลค่าความจริงไม่เกินไปกว่า
ข้อกล่าวหาอื่น ๆ. ถึงแม้ว่าถ้าใครจะมีความสามารถโดยแท้จริงที่จะ
สอนมนุษยชาติ, ถ้าเขาจะรับเงินสำหรับการสอนเช่นนั้น ข้าพเจ้าก็
คิดว่าเป็นเกียรติแก่เขาทีเดียว. มีจอเจย์สแห่งเมืองดอออนด้อม และ
โปรดิคัสแห่งซออส และฮิบบิอัสแห่งเอลิส ซึ่งตระเวนไปตามเมือง
ต่าง ๆ และสามารถชักชวนให้คนหนุ่มเล็กนับถือนักสอนชาวเมือง
เดียวกันซึ่งสอนโดยไม่คิดเงิน. และหนามานบถออาจารย์ทงล้ำน
ไม่เพียงแต่คนหนุ่มเหล่านั้นจะต้องจ่ายเงินซื้อความรู้, ซ้ำยังพอใจที่
อาจารย์เหล่านั้นยอมรับค่าจ้าง. เวลานักปราชญ์ต่างเมืองผู้หนึ่งมา
พำนักในเมืองเอเธนส์. ข้าพเจ้าจะขอเล่าว่าข้าพเจ้าได้ย่นถงปราชญ์ผู้
นี้ได้อย่างไร ข้าพเจ้าได้พบกับคน ๆ หนึ่ง ซึ่งเสียเงินไปมากมายให้แก่
พวกไซพีส์ที่ (อาจารย์ประเภทหนึ่งของกรีกสมัยนั้นซึ่งเดินทางไป
สอนตามเมืองต่าง ๆ—ยูเนปส์). คนนั้นชื่อว่า กาลิอัส. ข้าพเจ้ารู้ว่า
กาลิอัสมีลูกชาย จึงได้ถามเขาว่า “กาลิอัส, หากว่าลูกชายสองคนของ
ท่านเป็นลูกจิวหรือลูกมา, ก็จะไม่เป็นการยากที่จะหาคนดูแล. เพราะ
ว่าจะจ้างชาวนาหรือว่าคนเลี้ยงมาลัดคนหนึ่ง มาฝึกให้ลูกชายทั้งสองมี
คุณสมบัติที่เหมาะสมกับสภาพชีวิตอย่างสวัสดี. แต่ลูกของท่านเป็น
คน, ท่านคิดว่าจะหาใครดูแล? จะมีใครสักคนใหม่ที่เข้าใจคุณธรรม

ทางส่วนตัวและทางสังคมของมนุษย์? ท่านคงจะคิดถึงเรื่องนั้นเพราะ
 ว่าท่านมีบุตรชาย. มีใครบ้างหรือไม่? กาลิอัสบอกข้าพเจ้าว่า
 ข้าพเจ้าจึงถามว่า "เป็นใครกัน? มาจากประเทศไหน? และเจ้า
 คิดกำลังสอนเท่าใด?" กาลิอัสตอบข้าพเจ้าว่า "อาจารย์คนนั้นชื่อ
 อเวเนสเป็นชาวปาเรียน เขาคิดกำลังสอนเป็นเงินห้าร้อยดริกมา" ข้าพเจ้า
 ฟังแล้วจึงคิดว่า อเวเนสมีความสุขโดยแท้ หากเขามีความจริงและ
 สอนในอัตราปานกลางเช่นนั้น. ถ้าข้าพเจ้ามีความรู้เช่นนั้นบ้าง,
 ข้าพเจ้าจะผยองและภูมิใจในตัวเองมากที่สุดทีเดียว แต่ว่าโดยแท้จริงแล้ว
 ข้าพเจ้าไม่มีความรู้ประเภทนั้นเลย.

ชาวเอเธนส์ทั้งหลาย, เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วบางคนในทันทีอาจจะ
 ย้อนว่า "จริงละ, โสเครทิส, แต่เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วทำไมท่านจึงถูก
 กล่าวหาเล่า?, ท่านคงจะทำอะไรผิดธรรมดาไปบ้างเป็นแน่. ถ้าท่าน
 เป็นเหมือนคนทั้งหลาย, เสี่ยงต่อและคำพูดที่เกี่ยวกับท่านเช่นนั้นคงจะ
 ไม่เกิดขึ้น. ฉะนั้น ขอให้บอกเราว่าต้นเหตุของเสี่ยงต่อเหล่านั้นมาได้
 อย่างไร, เพราะว่าไม่สมควรที่เราจะพิพากษาท่านอย่างรีบด่วน."
 ข้าพเจ้าถือว่าคำถามนี้เป็นการให้ โอกาสข้าพเจ้าอย่างดี และข้าพเจ้า
 จะพยายามชี้แจงต่อท่านถึงเหตุผลว่า เหตุใดเขาจึงเรียกข้าพเจ้าว่าเป็น
 คนฉลาดและกลายเป็นคนเสี่ยงไม่ได้ไป. โปรดฟังข้าพเจ้า. และ
 ถึงแม้ในหมู่ท่านบางคนจะคิดว่าข้าพเจ้าพูดเล่น, ก็จงเชื่อเถิดว่า
 ข้าพเจ้ากล่าวความจริงทั้งสิ้น. ชาวเอเธนส์ทั้งหลาย, ขอเสี่ยงเช่นนั้น

ของข้าพเจ้ามาจากความรู้ประเภทหนึ่งที่ข้าพเจ้ามอย. หากท่านจะถาม
 ข้าพเจ้าว่าเป็นความรู้ประเภทไหน, ข้าพเจ้าขอตอบว่าเป็นความรู้
 ประเภทซึ่งคนเราอาจจะมีได้. ข้าพเจ้าสมัครจะคิดว่าความฉลาด
 ของข้าพเจ้าไปได้เพียงเท่านั้น, ส่วนบุคคลต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าเอียนามมา
 แลวณนมความฉลาดตามมนุษย์ ซึ่งข้าพเจ้าไม่สามารถบรรยายได้
 เพราะข้าพเจ้าไม่มีความฉลาดเช่นนั้น และถ้าใครพูดว่าข้าพเจ้าม,
 คนนนักพูดผิด และเป็นการพูดที่เสียหายแก่ข้าพเจ้า. ชาวเอเธนส์
 ทงหลาย ขออย่าขัดจังหวะข้าพเจ้า หากข้าพเจ้าจะกล่าวถ้อยคำ
 ฟูมเฟื่อยไปบ้าง, เพราะถ้อยคำซึ่งข้าพเจ้าจะกล่าววนนไม่ใช่ของ
 ข้าพเจ้าเอง. ข้าพเจ้าจะอ้างถึงพยานผู้หนึ่งซึ่งมีความควรแก่การเชื่อถือ.
 พยานผู้นั้นได้แก่เจ้าวแห่งศาลเจ้าวเดลิพี เจ้าวองค์นี้จะบอกแก่ท่านถึง
 ความรู้ของข้าพเจ้า, หากข้าพเจ้าจะมอยบ้างและจะบอกว่าข้าพเจ้าม
 ความรู้ประเภทใด. ท่านคงจะรู้จักคนชื่อ คีรเฟอน, เขาเป็นเพื่อน
 ข้าพเจ้ามานานและก็เป็นเพื่อนของท่านด้วย เพราะว่าเขาถูกเนรเทศ
 ไปพร้อมกับพวกท่านเมื่อคราวที่แล้ว และก็กลับมาพร้อมกับท่าน
 (ประมาณห้าปีก่อนโสเครทิสถูกฟ้อง มีบุคคลคนหนึ่งยึดอำนาจการ
 ปกครองและเนรเทศชาวเมืองออกไปห้าพันคน และฆ่าเสียอีกพัน
 หกร้อยคน ต่อมาคนนั้นถูกเนรเทศนั้นก็กลับมาตั้งรัฐบาลเก่า.
 โสเครทิสถูกฟ้องในสมัยรัฐบาลใหม่—ยูแปล) คีรเฟอนคนนั้นท่านกรู
 อยู่แล้วหรือไม่ว่าเขาจะทำอะไรเขาทำเป็นจริงเป็นจังเสมอ และเขาไปที่

ศาลเจ้าเตสพีและถามเจ้าทนน้อยอย่างไม่เกรงใจว่า มีใครฉลาดกว่า
 ข้าพเจ้าบ้าง ขอท่านอย่าขัดจังหวะข้าพเจ้า และนางชทนนตอบมาว่า
 ไม่มีใครฉลาดกว่า. คือเรฟอนเคียววนตายไปแล้ว แต่ท่าน้องชายของ
 เขาซึ่งอยู่ในศาลเวลานี้ จะยืนยันได้ว่าที่ข้าพเจ้าพูดนี้เป็นเรื่องจริง.

เหตุใดข้าพเจ้าจึงกล่าวเรื่องนชน ? เพราะข้าพเจ้าจะขแรงค่อ
 ท่านได้ว่าเหตุใดข้าพเจ้าจึงมขอไมต. เมื่อข้าพเจ้าได้ทราบคำคอบของ
 แมช, ข้าพเจ้าจึงถามตัวเองว่าคำพูดของเจ้ามีความหมายอย่างไร ?
 จะแปลปริศนาของเจ้าว่าอย่างไรได้ ? เพราะว่าความรูทงใหญ่ทงนอย
 ข้าพเจ้าไม่มีเลย. เมื่อเบนเซนน เมื่อเจ้าวกกล่าวว้าข้าพเจ้าเป็นคน
 ฉลาดที่สุด เจ้าจะหมายความถึงอย่างไร ? แต่เขาก็เป็นเจ้าและไม่
 โทหกเพราะว่าการ โทหกขตต่อธรรมชาติของเจ้า. หลังจากทคตเรื่องน
 อยู่นาน, ข้าพเจ้าจึงหาวิธีพิสูจน์คาถามน. ข้าพเจ้านกชนได้ว่า หาก
 ข้าพเจ้าได้พบคนทฉลาดกว่าตัวข้าพเจ้าเอง, ข้าพเจ้าจะได้ไปทเจ้า
 พรอมกบขอทกกลางทอยู่ในมือ. ข้าพเจ้าจะได้บอกแก่เจ้าว่า "น
 อย่างไรละคนทฉลาดกว่าข้าพเจ้า, แต่ท่านมาพูดว้าข้าพเจ้าเป็นคน
 ฉลาดที่สุด" ข้าพเจ้าจะพูดแก่เจ้าเซนน ดงนนข้าพเจ้าจะไปยงคน ๆ
 หนึ่งซงมขอว้าเป็นคนฉลาด และข้าพเจ้าพยายามล่งเกตเขา ข้าพเจ้า
 ไม่จาต้องเอ่ยชอคน ๆ น. เขาเป็นนกกการเมืองซงข้าพเจ้าจะงเลือก
 เพอตรวจลอบและผลเบนนงน คือว้าเมื่อข้าพเจ้าเริ่มล่นทนากบเขา,
 ข้าพเจ้ากอดคคไม่ได้ว้า แท้จริงเขาไม่ใช่คนฉลาด ถึงแม้ว้าหลาย ๆ

คนจะคิดว่าเขาเป็นคนฉลาด และตัวเขาเองก็คิดว่าเขาเองฉลาดยิ่งกว่า
 คนอื่นอีก. ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงพยายามขแรงเขาว่า ที่เขาคิดว่าตัว
 เขามัขญญานน แท้จริงเขาไม่มขญญา ผลก็คือเขาชงนาหนาข้าพเจ้า
 และอีกหลาย ๆ คนที่ ได้ฟังข้าพเจ้าบอกแก่เขาเช่น นนภพลอย ไม่ชอบ
 ข้าพเจ้าไปด้วย. ข้าพเจ้าจากเขามาด้วยประการเช่นนี้พร้อมกบบอกกับ
 ตนเองว่า เขาเถอะ, ถึงแม่วาทางข้าพเจ้าและทงนการเมืองคนนจะไมรู
 ะไรที่ เป็นของดีและเป็นของดีวยงาม, ข้าพเจ้ากคงดกวางนการเมือง
 คนนขอหนง เพราะวาเขาไมรูอะไรแต่คิดว่าเขารู ส่วนข้าพเจ้าทงไม
 รูและไม่คิดว่าข้าพเจ้ารู. ในประการหลงน จึงดูเหมอนว่าข้าพเจ้าจะ
 เหนอเขาบางเล็กน้อย. แล้วข้าพเจ้ากไปยงอกคนหนงชงอาจวาตัวเอง
 ฉลาดชนไปอก ผลทข้าพเจ้าได้รูกอยางเดิม. ด้วยประการฉะนี้เขาก็
 เป็นค้ครูของข้าพเจ้าเพิ่มชนอกคนหนง และนอกจากคนนแล้วคนอน ๆ
 กพลอยเกลียดข้าพเจ้าไปด้วย.

จากคนหนงข้าพเจ้ากไปหาอกคนหนง ทงทรอยวาการกระทำ
 เช่นนกอใหเกิดการเกลียดชง ชงข้าพเจ้าไมอยากจะทำเกิดชน. แต่
 ความจำเป็นบังคับ. ข้าพเจ้าคิดว่าค่าของจำวควรจะได้รับการพิจารณา
 กอน. และข้าพเจ้ากล่าวแก่ตนเองว่า ใครที่แสดงว่ารู, ข้าพเจ้าจะต้อง
 ไปหาเพื่อค้คความหมายของค่าทำนายน. และชาวเอเธนส์ทงหลาย,
 ข้าพเจ้าขอสำบานค้อท่าน ! เพราะวาข้าพเจ้าจากตองพูดความจริงกบ
 ท่าน ผลลพธแห่งงานของข้าพเจ้ามแต่เพียงท่าน: ค้อว่าข้าพเจ้าพบ

ว่าบรรดาคนหมกมุ่นที่สุดนั้นล้วนแต่เป็นคนโง่ที่สุด ส่วนคนที่ได้รับความ
 ภูมิใจอันน้อยกลับดีกว่าและฉลาดกว่า. ข้าพเจ้าขอบอกแก่ท่านว่า
 การเสาะแสวงหาและความพากเพียรของข้าพเจ้านั้น ในที่สุดก็ได้ผล
 เพียงว่าคำทำนายของศาสตราจารย์เดสพอนน์ ข้าพเจ้าทกลงไม่ได้. หลังจาก
 พวกนักการเมือง ข้าพเจ้าไปยังนกกวีประเภทต่าง ๆ (นกกวีสมัยนั้น
 ได้รับความนับถือจากประชาชนมาก เสด็จศึกษาบางคนก็ท่องกาพย์กลอน
 ของกวีได้รับการปลดปล่อยจากศตรูกรม - ผู้แปล) และข้าพเจ้ากล่าว
 แก่ตัวเองว่าคราวนี้แหละนกกวีจะจับความโง่ของตัวเราได้ และตัวเรา
 จะรู้ว่าเราโง่กว่าพวกนกกวี. แล้วข้าพเจ้าก็ยกข้อความที่ปราณีตที่สุด
 บางตอนที่เขาเขียนขึ้นมาเอ๋ยให้เขาฟัง และขอให้เขาชี้แจงความหมาย
 โดยคิดว่าข้าพเจ้าจะได้ความรู้จากเขาบ้าง. ท่านจะเชื่อข้าพเจ้าได้ไหม?
 ข้าพเจ้าอายเหลือเกินที่จะสำรวจหาความจริง แต่ข้าพเจ้าต้องกล่าวว่า
 เนื้อความทกวีเอ๋ยไว้ในกลอนของเขานั้น คนอันพูดได้ดีกว่าตัวกวีเอง.
 เช่นข้าพเจ้าจึงรู้ว่า พวกนกกวีมิได้เขียนกาพย์กลอนของเขาด้วยปัญญา
 แต่เขียนด้วยการดลใจหรือความสามารถพิเศษอย่างหนึ่ง. เขาเหมือน
 กับพวกคนทรงหรือพวกหมอดู ซึ่งพูดอะไรได้หลาย ๆ อย่างที่น่าฟัง
 แต่ไม่รู้ความหมายของคำพูดของตัวเอง. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นคน
 นกกวีเป็นเช่นนั้น. และข้าพเจ้าได้สังเกตเห็นว่าเพราะเขาเขียนกาพย์
 กลอนได้ไพเราะ เขาจึงเชื่อดว่าเขาเองว่าเป็นคนมีความรู้ที่สุดในเรื่อง
 อื่น ๆ ซึ่งเขาไม่มีความรู้. ดังนั้นข้าพเจ้ากล้าเข้ามาโดยรู้สึกตัวเองว่า

ยังเห็นอกคนเหล่านี้ ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกับที่ชาวเมือง
เมือง.

ในที่สุดข้าพเจ้าไปทพอกข้างฝั่มมอ, ข้าพเจ้าจำนกว่าข้าพเจ้า
ไม่รู้อะไร และข้าพเจ้าเชื่อว่าพวกข้างฝั่มมอรู้ดังททหลาย ๆ อย่าง.
ตอนนั้นข้าพเจ้าไม่ผิดพลาด เพราะว่าพวกข้างฝั่มมอมีความรู้จริงในหลาย
อย่างที่ข้าพเจ้าเิง และคนประเภทนั้นฉลาดกว่าข้าพเจ้าโดยแท้จริงใน
เรื่องน, แต่ข้าพเจ้าก็พบว่าแม่พวกข้างฝั่มมอที่เก่งกคิดผิดในแบบเดียวกับ
นกกว -- เพราะว่าเขาเป็นข้างทต เขาจึงคิดไปว่าในเรื่องอื่น ๆ
ทงหมดทเห็นองานข้าง, เขากมีความรู้ด้วย, และความบกพร่องอัน
ทำให้บุญญาของเขามืดมัวไป. เพราะฉะนั้นด้วยอำนาจแห่งคำทำนวย
ของจาว ข้าพเจ้าจึงถามตัวเองว่า ข้าพเจ้าควรจะเป็นอย่างทชาวพเจ้า
เป็นอยู่, คือว่าไม่มทงความรู้และความมมงายอย่างคนเหล่านั้นน หรือ
ว่าจะเป็นอย่างคนเหล่านั้นนด. ข้าพเจ้าตอบตัวเองและตอบคำทำนวย
ของจาวว่า อย่างทชาวพเจ้าเป็นอยู่จะดีกว่า.

การค้นหาเช่นนั้นนำข้าพเจ้าไปสู่ความมศึตรูเป็นอันมาก - ในชนิด
ทรายที่สุด และเป็นอนดรายอย่างที่สุด, ยิ่งกว่านั้นยังทให้เกิดการ
กล่าวหาต่าง ๆ เป็นอันมาก. และผู้ใดฟังพากนคิดว่าข้าพเจ้ามีความ
รู้ซงคนอื่นเขาไม่ม, ข้าพเจ้าจึงถูกเรียกว่าเป็นคนฉลาด แต่ชาว
เอเชนส์ทงหลาย ความจริงนนเทพจาวเทานนทฉลาด. และทวหาร
เคลพักกล่าววว่า ข้าพเจ้าฉลาดนนเพราะจาวแห่งวหารนนดองการจะ

แสดงว่าความฉลาดของคนเรานั้นน้อยหรือไม่เลย. จ้าวแห่งวิหารนั้น
หาได้หมายความว่าข้าพเจ้าเป็นคนฉลาดไม่ เพียงแต่ต้องการจะไขข้อ
ของข้าพเจ้าเพื่ออ้างอิงเท่านั้น, เสมือนจ้าวต้องการจะพูดว่า "นรชน
ทั้งหลาย, คนที่ฉลาดที่สุดจะเป็นเช่นโล่เกรทิส คือคนซึ่งรูตัวเองว่า
ความรู้ของเขาไม่มีคุณค่าเลย." ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงไปในที่ต่าง ๆ
ตามบัญชาของจ้าว เพื่อซักถามและค้นหาความรู้ของคนอื่น ๆ ไม่ว่าจะ
จะเป็นชาวเมืองหรือคนต่างเมืองซึ่งมีทาทวาจะเป็นคนฉลาด, และถ้า
เขาไม่มีความรู้จริง ข้าพเจ้าก็บอกเขาว่าเขาไม่มีความรู้, ทงนเพื่อสนอง
คำทำนาย. งานเช่นนี้ครบทั้งข้าพเจ้า จนกระทั่งข้าพเจ้าไม่มีเวลา
สำหรับงานสาธารณะอื่น ๆ และแม้กระทั่งงานของตัวเอง. ข้าพเจ้าจึง
เป็นคนไร้ทรัพย์สิน เพราะการอุทิศเวลาให้แก่เทพเจ้า.

มีเหตุอีกประการหนึ่ง - คือว่าบรรดาคนหนุ่ม ๆ ลูกคนมีเงิน
ซึ่งไม่ค่อยจะมีอะไรทำ พวกนี้สนใจมาหาข้าพเจ้า. หนุ่มพวกนี้ชอบฟัง
ข้าพเจ้าซักถามผู้ทอวดในความฉลาด และก็นำวิชาของข้าพเจ้าไปใช้
ซักถามผู้อื่น. โดยวิธีนี้คนหนุ่ม ๆ เหล่านี้ทำให้หลาย ๆ คนต้อง
เสียหาย. ในที่สุดคนหนุ่มเหล่านั้นก็พบว่าคนที่อ้างว่ามีปัญญาอื่น แท้
จริงมีอยู่น้อยหรือไม่เลย และคนเหล่านั้นแทนที่จะโกรธตนเองกลับมา
โกรธข้าพเจ้า และหาว่าข้าพเจ้าเป็นคนชั่วร้าย, เป็นคนชักนำคนรุ่นใหม่
ไปในทางผิด. ถึงกับด่าข้าพเจ้าก็มี. และถ้าจะมีใครถามคนพวกนี้ว่า
โล่เกรทิสช่วยอย่างไร - โล่เกรทิสสอนชั่วหรือทำอะไรชั่ว? เขาก็ไม่รู้

จะตอบอย่างไร. แต่เพื่อที่จะไม่ต้องจำนน, เขาจะพูดว่าโสเครทิสสอนถึง
 เรื่องที่อยู่ในเมฆและเรื่องที่อยู่ใต้ดิน และสอนว่าไม่มีเทพเจ้า และ
 โสเครทิสทำให้คนรุ่นใหม่เห็นกงจักรเป็นดอกบัว คนพวกนี้ไม่ยอมรับ
 ว่าการไร้ปัญญาของเขาได้ถูกเบียดเบียน - ซึ่งความจริงเป็นเช่นนั้น. และ
 เนื่องจากคนพวกนี้มอญมาก, เป็นคนเอาจริงเอาจังและเป็นคนพาก
 เพียร, ยิ่งกว่านั้นยังรวมกันเป็นกลุ่มก้อนและมลนทธานาญในการ
 ชวนให้เชื่อ, พวกท่านจึงได้ฟังการบ้ายร้ายจากเขาอยู่เสมอ ๆ. นี่เป็น
 สาเหตุที่ทำให้โจทก์ทั้งสามคือ เมเลทัส, อนิทัส, และลiskon กล่าวหา
 ข้าพเจ้า. เมเลทัสมาฟ้องข้าพเจ้าแทนพวกกวี, อนิทัสแทนพวกช่าง
 ฝีมือ และพวกนักการเมือง ส่วนลคอนนั้นแทนพวกนักวาทศิลป์, และ
 ข้าพเจ้าหวังไม่ได้ว่าจะขจัดการใส่ร้ายจากคนหมู่มากนี้ให้หมดได้ใน
 เวลาอันรวดเร็วดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวข้างต้นแล้ว. ชาวเอเธนส์ทั้งหลาย
 นั้นแหละคือความจริงทุกสิ่งทุกประการ. ข้าพเจ้ามิได้บิดบังหรือดัดแปลง
 ความจริงแต่อย่างใด. ข้าพเจ้ารู้ว่าการพูดอย่างตรงไปตรงมาทำให้
 ข้าพเจ้าถูกเกลียด และความเกลียดของคนเหล่านั้นมิแต่จะพิสูจน์ว่า
 ข้าพเจ้าพูดความจริง. จากนั้นคนกมมอคคตต่อข้าพเจ้า. นคือสาเหตุของ
 เรื่อง ซึ่งท่านจะพบในการได้ส่วนครึ่งนี้ หรือในการได้ส่วนข้างหน้า
 หากจะมีชนอีก.

สำหรับพวกผู้กล่าวหาประเภทแรกนั้น ข้าพเจ้าก็ได้กล่าวมา
 เพียงพอแล้ว. ข้าพเจ้าจะได้พูดถึงผู้กล่าวหาประเภทที่สอง ซึ่งนำโดย

เมเลทัสผู้เป็นคนดีและคนทรกบ้านเมืองของเขาอย่างแท้จริงดังที่เขาเรียก
 ตนเอง. สำหรับพวกนขาพเจ้าก็จะพยายามต่อสู้คดี. ขอให้เราได้
 ฟังคำฟ้องของเขา. คำฟ้องกล่าวว่าโสเครทิสเป็นผู้กระทำผิด, เป็นคน
 ทำให้คนรุ่นใหม่เสีย, เป็นคนที่ไม่เชื่อในเทพเจ้าของบ้านเมือง และ
 เป็นคนมีเทพเจ้าใหม่ ๆ ของตนเอง. นิคอคากกล่าวหา. บัดนี้ขอให้เรา
 พิจารณาแต่ละข้อหา. เขากล่าวหาว่าข้าพเจ้าเป็นผู้กระทำผิดและทำให้
 คนรุ่นใหม่เสีย แต่ชาวเอเธนส์ทั้งหลาย ข้าพเจ้าชอบกล่าวว่าเมเลทัส
 เป็นคนกระทำผิด เพราะว่าเขาแสดงทำเป็นจริงเป็นจังในเมื่อแท้จริงเขา
 ทำเล่น. แท้จริงเรื่องที่เขานำมาฟ้องนี้เขาไม่ได้สนใจเลย แต่เขาสนใจ
 ที่จะนำคนมาถูกฟ้องในศาล. ความจริงอันนี้ข้าพเจ้าจะพิสูจน์ต่อท่าน.

เมเลทัส มาทันทัด. ขอให้ข้าพเจ้าตามท่านสักอย่าง. ท่าน
 สนใจมากนักรู้หรือ ในการจะทำให้เยาวชนดชชน ?

ถูกแล้วข้าพเจ้าสนใจ

ถ้าเช่นนั้นจงบอกคุณลาการไปว่า ใครเป็นผู้ทำให้เยาวชนดชชน.
 ในเมื่อท่านอุตส่าห์ค้นหาด้วยผู้ทำลายเยาวชน และมากล่าวหาข้าพเจ้า
 โดยคดีนี้, ท่านต้องรู้ว่าใครจะเป็นคนทำให้เยาวชนดชชน. ขอให้ท่าน
 บอกแก่คุณลาการ- ทำไมท่านเจ็บเสียแล้ว ทำไมไม่พูดออกมา นี้
 ไม่น่าอับอายหรือ, นี้ไม่เป็นเครื่องพิสูจน์หรือว่า ท่านไม่สนใจกับ
 เรื่องนี้ ? ขอให้เพื่อนพูดออกมา, ใครเป็นคนทำให้เยาวชนดี ?

กฎหมาย

นั่นไม่ใช่ความหมายของข้าพเจ้า. ข้าพเจ้าต้องการรู้ว่าใคร -
คนใด. เอาอย่างนั้นก่อน -- ใครเป็นผู้รุกรุกหมาย

ตุลาการที่อยู่ในศาลนั้นแหละ, โสเครทีส.

หมายความว่าอย่างไรเมเลทัส? ตุลาการในศาลนั้นสามารถใน
การสอนและอบรมเยาวชนกระนั้นหรือ?

ถูกแล้ว, ตุลาการเหล่านั้นสามารถ

อย่างไรกัน ตุลาการทั้งหมดหรือว่าเฉพาะบางคน?

ตุลาการทั้งหมด.

โอ้ โอ้, นี่เป็นข่าวดี! คนทำให้เยาวชนดีมีมากเหลือเกิน. แล้ว
พวกผู้ฟังในศาลนั้นเล่า. ก็เป็นคนทำให้เยาวชนดีด้วยใช่ไหม?

ถูกแล้ว, ผู้ฟังในศาลนั้นก็เหมือนกัน

พวกเซนเตอรฺเล่า

พวกเซนเตอรฺก็ทำให้เยาวชนดีจน

แต่ว่าบางทีพวกสมาชิกของสภาจะทำให้เยาวชนเสียคนไปกระมัง?

หรือว่าพวกนี้ทำให้เยาวชนดี!

เขาทำให้เยาวชนดี.

ถ้าเช่นนั้น ชาวเอเธนส์ทุกคนก็ทำให้เยาวชนดีและอยู่ในระดับสูง
จน. ทุกคนยกเว้นข้าพเจ้าคนเดียว. ข้าพเจ้าเท่านั้นทำให้เยาวชนเสีย.

ท่านยืนยันเช่นนั้นหรือ?

ข้าพเจ้ายืนยันว่าเป็นเช่นนั้นแน่นอน.

เมเลทัส ! ถ้าท่านเบนย้ายถูก, ข้าพเจ้าก็เคราะห์ร้ายเหลือเกิน.
 แต่ผมคิดว่าข้าพเจ้าจะถามท่านสักอย่าง -- เกี่ยวกับมาท่านจะว่า
 อย่างไร ? คน ๆ เดียวทำให้ม้าเสียและโลกทั้งโลกทำให้ม้าดี --
 อย่างนหรือ ? ความจริงเป็นตรงกันข้ามมิใช่หรือ ? คน ๆ เดียวหรือ
 อย่างน้อยที่สุดก็ไม่ใช่คนจำนวนมากที่สามารถทำให้ม้าดี -- นั่นคือ
 คนขี่ม้า ส่วนคนอื่น ๆ ที่ไปยุ่งกับมันมักจะทำให้ม้าเสีย. เมเลทัส !
 เรื่องเกี่ยวกับมาหรือเกี่ยวกับสัตว์อื่น ๆ มีความจริงเป็นเช่นนั้น ใช่หรือไม่?
 แน่นอน, แม่ท่านและอนิทัสจะรับหรือปฏิเสธ, ความจริงก็เป็นเช่นนั้น
 ยาวชนของเราจะเป็นสักขีด้วย หากว่าคนทั้งโลกช่วยทำให้เขาดีขึ้น
 และมีอยู่คนเดียวที่ทำให้เขาเสีย. เมเลทัส ท่านแสดงมาแล้วว่าท่าน
 ไม่เคยคิดถึงเรื่องของเด็กหรือคนหนุ่ม การที่ท่านไม่สนใจต่อเรื่อง
 ที่ท่านนำมาฟ้องข้าพเจ้า ปรากฏชัดอยู่ในความไม่รู้จริงของท่านแล้ว.
 เมเลทัส ทนข้าพเจ้าจะถามท่านอีกอย่างหนึ่ง -- เป็นตาย
 อย่างไร ข้าพเจ้าจะต้องถามให้ได้: อย่างไหนดีกว่ากัน, การอยู่ใน
 หมู่คนเลวหรือในหมู่คนดี ? ตอบซิ, เพื่อน. คำตามันตอบไม่ยากเลย.
 คนดีทำดีแก่เพื่อนบ้าน และคนเลวทำชั่วแก่เพื่อนบ้านมิใช่หรือ ?

แน่นอน.

แล้วจะมีใครหรือไม่ ที่อยากรับความเดือดร้อนจากหมู่คนที่เขา
 ภัยด้วยแทนที่จะอยากรับประโยชน์ ? ขอให้สหายตอบ. กฎหมาย
 ต้องการให้ท่านตอบ -- มีใครอยากรับความเดือดร้อนหรือไม่ ?

ไม่แน่นอน

แล้วเมื่อท่านกล่าวหาว่า ข้าพเจ้าทำให้เยาวชนชวและเลื่อมเสีย, ท่านว่าข้าพเจ้ากระทำเช่นนั้น โดยจงใจหรือโดยไม่เจตนา ?

ข้าพเจ้าขอตอบว่าโดยจงใจ.

แต่ท่านเพียงยอมรับไปเถยวว่า คนตทำความค โหแก่เพื่อนบ้าน และคนเลวทำความชวให้เพื่อนบ้าน. ท่านยังหนุมอยยงมบัญญัติ ได เช่นนแล้ว ข้าพเจ้าในวัยน จะโง่ถงแก่ไม่รูเจยวหรือว่า ถ้าข้าพเจ้าทำ ให้ใครเป็นคนเลวไปแล้ว, ข้าพเจ้านาจะไดรบความเดอตรอนจากเขา. แล้วนท่านมากล่าวหาว่าข้าพเจ้าทำโหคนอนชวด้วยความจงใจ. ใครเล่า จะเชื่อท่านได้. ความจริงจะมีแต่เพียงว่า ข้าพเจ้ามิได้ทำให้ผู้ใดชว, แต่ถาข้าพเจ้าทำ, ข้าพเจ้ายกตงทำโดยไม่เจตนา. กรณียจะเป็นอย่างใด ก็ตาม ท่านไม่ได้เอาความจริงมาพูด. หากการทำความไมดีของ ข้าพเจ้าชาติเจตนา, กฎหมายกมิ ไดตอเป็นความผิดอนจะตองรับโทษ. แทนที่จะมาพองข้าพเจ้า ท่านควรเรียกข้าพเจ้าไปเป็นส่วนตัวแล้ว ตกเดือนและว่ากล่าวข้าพเจ้า, เพราะวาทาข้าพเจ้าไดรบคานะนาตชน, ข้าพเจ้ายกจะละเวนสิ่งทข้าพเจ้าทำไปโดยที่ไม่จงใจ -- ข้าพเจ้ายจะ ปฏิบัติตามน โดยไม่ต้องสงสัย. แต่ท่านกลับไม่พูดอะไรกับข้าพเจ้า กอนเลย และไม่ยอมสอนข้าพเจ้า. มาบคนท่านนำข้าพเจ้ามาศาลชง ไม่ใช่สถานทีสำหรับตกเดือน แต่สำหรับลงโทษ.

ชาวเอเชนลทงหลาย, ทข้าพเจ้ายกกล่าววท่านคงจะเห็นได้ชัดว่า

เมเลทส์มิได้สนใจเลยถึงเรื่องน. แต่ท่านเมเลทส์, ข้าพเจ้าอยากจะ
รู้ว่าข้าพเจ้าทำให้เด็กเสียในข้อไหน? จากคำฟ้องของท่าน, ท่านคงจะ
หมายถึงว่าข้าพเจ้าสอนไม่ไห้เด็กบรรลุเทพเจ้าต่าง ๆ ซึ่งรูปร่างอยู่ แต่
ข้าพเจ้านำเทพเจ้าใหม่ ๆ มาแทนที่. ท่านกล่าวหาว่าข้าพเจ้าทำให้
เด็กเสียในข้อไหนหรือ?

ถูกแล้วข้าพเจ้ายืนยันเช่นนั้น.

ถ้าเช่นนั้น, เมเลทส์, ขอให้ท่านอธิบายให้ชัดสักหน่อยว่าคำว่า
เทพเจ้านั้น ท่านหมายความว่าอย่างไร? เพราะข้าพเจ้ายังไม่เข้าใจ
ชัดว่า ท่านหาว่าข้าพเจ้าเอาเรื่องเทพเจ้าบางองค์มาสอนคนอื่น ซึ่ง
เป็นเทพเจ้าแปลกไปจากที่เมืองเรารับรู้ หรือท่านหาว่าข้าพเจ้าไม่
นับถือเทพเจ้าเสียเลย?

ท่านไม่นับถือเทพเจ้าองค์ใดเลย น้แหละที่ข้าพเจ้ากล่าวหาท่าน.
ปลาดมากขอหาเช่นนั้น -- ! เมเลทส์ ทำไมท่านจึงคิดเช่นนั้น?
ท่านหมายความว่า ข้าพเจ้าไม่เชื่อในความเป็นเทพของดวงอาทิตย์
หรือดวงจันทร์เหมือนคนอื่น ๆ หรือ?

ท่านดูผลการทั้งหลาย! ข้าพเจ้าขอรับรองต่อท่านว่า โสเครทิส
เป็นเช่นนั้น, เพราะเขาเชื่อว่าดวงอาทิตย์เป็นหินและดวงจันทร์เป็นดิน.

สหายเมเลทส์ ท่านกำลังกล่าวหาอนาซาคอร์สเสียแล้ว. (อนา-
ซาคอร์สเป็นปราชญ์ทางธรรมชาติวิทยาของสมัยนั้น ซึ่งกล่าวว่าดวง
ตะวันและดวงดาวต่าง ๆ เป็นก้อนหินที่ถูกเป็นไฟ ส่วนดวงจันทร์มีผิว

เป็นทุ่งราบบางเป็นภูเขาและเป็นทางน้ำบาง ซึ่งได้รับแสงสว่างจากดวง
 ตะวัน ฯลฯ จากคำสอนอนันน์ อนาชาทอรรถกถาผู้แต่งแต่เขาหนีจาก
 เมืองเอเธนส์ไป เมื่อมีคนนำข่าวมาแจ้งว่าชาวเอเธนส์ตั้งโทษประหาร-
 ชีวิตเขา, นักธรรมชาติวิทยาผู้กล่าวว่า “ธรรมชาติได้ตั้งโทษ
 ประหารทั้งชาวเอเธนส์และข้าพเจ้านานแล้ว -- ผู้แปล) ท่าน
 เข้าใจบรรดาตุลาการเหล่านั้นน้อยมาก หากท่านคิดว่าตุลาการเหล่านั้น
 ไม่รู้จักคำสอนเหล่านั้นอยู่ในหนังสือของอนาชาทอรรถกถา ซึ่งเต็มไปด้วย
 เรื่องราวท่านอนันน์. แล้วท่านมาหาว่าพวกเขาวรรณเรื่องราวท่านอนันน์
 จากข้าพเจ้า. ถ้าข้าพเจ้ากล่าวท่านอนันน์ในโรงละครก็คงจะมีเรื่องของ
 ข้าพเจ้าสำหรับให้คนชอควเขาไปหัวรอข้าพเจ้าเล่นบ้างเป็นแน่ คำด่า
 อย่างมากก็เพียงใบละหนงตรงมาเท่านั้น (หนงตรงมาประมาณเจ็ดบาท.
 สมัยนั้นอริโตเฟนิสนักละครตลก จัดแสดงละครเรื่อง “เมฆ” ซึ่งมีการล้อ
 โสเครทิส - ผู้แปล.) เมเลทิส ท่านเข้าใจว่าข้าพเจ้าสอนเช่นนั้นหรือ,
 ท่านหาว่าข้าพเจ้าไม่เชื่อในเทพเจ้าองค์ใดหรือ ?

ข้าพเจ้าสาบานต่อเทพเจ้าจู庇เตอร์ได้ว่า ท่านไม่เชื่อเทพเจ้า
 องค์ใดเลย

จะไม่มีใครเชื่อท่าน, เมเลทิส ! และข้าพเจ้าแน่ใจว่าท่านเอง
 ก็ไม่เชื่อดังท่าน. ชาวเอเธนส์ทั้งหลาย, ข้าพเจ้าอดคิดไม่ได้ว่า
 เมเลทิสเป็นคนไม่มีความละอาย, เขาเขียนคำฟ้องนี้ด้วยความตกคณอง
 ของเขาเท่านั้นเอง. เขาเพียงอยากจะทดสอบข้าพเจ้า เขาอยากจะรู้ว่า

ที่ข้าพเจ้าถูกเรียกว่าเป็นคนฉลาดนั้น ข้าพเจ้าฉลาดพอที่จะจับพुरुชในการเล่นสนุกของเขาได้หรือไม่. เห็นได้แล้วว่าเขาขัดกับคำฟ้องของเขาเอง เหมือนเขากล่าวว่า โสเครทีสมีพื้นฐานไม่เชื่อในเทพเจ้า และในขณะที่เขวักนกกเชื่อในเทพเจ้าด้วย -- คนที่ขัดกับตัวเองเขานั้นจะถือว่ามีอะไรจริงจึงไม่ได้.

ชาวเอเธนส์ทั้งหลาย, ข้าพเจ้าอยากให้ท่านสนทนากับข้าพเจ้าในการค้นหาความไม่แน่นอนของเมเลทีส. ขอให้ท่านตอบข้าพเจ้ามา, เมเลทีส. แต่ข้าพเจ้าขอให้ผู้ฟังอย่าได้ขัดจังหวะ หากข้าพเจ้าจะซักถามเมเลทีสตามแบบอย่างของข้าพเจ้า :

เมเลทีส, จะมีใครบ้างไหม ที่เชื่อว่าสิ่งหนึ่งซึ่งมีความเป็นมนุษย์ แต่ไม่เชื่อว่ามีมนุษย์ -- ท่านทั้งหลาย, ขอให้เขาตอบและอย่าให้เขาหลีกเลี่ยงอย่างรวดเร็ว ๆ. มีใครหรือไม่ที่เชื่อในเรื่องการฝึกม้า แต่ไม่เชื่อว่ามีม้า หรือเชื่อในเรื่องการเล่นขลุ่ย แต่ไม่เชื่อว่ามีคนเป่าขลุ่ย? เอาละเมื่อท่านไม่ยอมตอบคำถามข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะตอบให้. คนเช่นท่านไม่มี. ท่านมาถึงคำถามต่อไป. ขอให้ท่านตอบ, มีใครหรือไม่ซึ่งเชื่อในความเป็นเทพแต่ไม่เชื่อว่ามีเทพเจ้า?

คนเช่นนี้ไม่มีแน่

ข้าพเจ้าโชคดีมากที่ศาลช่วยให้เขาตอบออกมาได้. ท่านท่านกล่าวว่า ในพ้องว่า ข้าพเจ้าเชื่อและสอนสิ่งที่มีสภาวะเป็นเทพ (จะใหม่หรือเก่า ไม่สำคัญ.) ถึงอย่างไรก็แสดงว่าข้าพเจ้าเชื่อในการมีเทพเจ้า เมื่อ

ข้าพเจ้าเชื่อในเทพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าก็ต้องเชื่อในพวกกึ่งเทพเจ้าเช่น
พวกเทพารักษ์ด้วย -- ข้าพเจ้าต้องเชื่อเช่นนั้น, กึ่งพวกกึ่งเทพเจ้าหรือ
เทพารักษ์ ไม่ใช่เทพเจ้าหรือบุตรของเทพเจ้าหรือ ?

ใช่แน่นอน

แดนไหนหรือที่ข้าพเจ้าว่าท่านเกลียดนามาพอง. พวกกึ่งเทพเจ้าหรือ
เทพารักษ์ก็เป็นเทพเจ้า แต่ท่านกล่าวตอนแรกว่าข้าพเจ้าไม่เชื่อใน
เทพเจ้า และบัดนี้มาพูดว่าข้าพเจ้าเชื่อในเทพเจ้า -- เพราะท่านยอม
รับแล้วว่า ผู้เป็นเทพหรือเทพารักษ์ก็เป็นเทพเจ้าเหมือนกัน. คนที่เชื่อ
ในเทพเจ้าก็จะต้องเชื่อในบุตรของเทพเจ้าด้วย เหมือนคนที่เชื่อว่ามี
หรือฟ้า จะไม่เชื่อเรื่องลูกมาหรือลูกฟ้าเขียวหรือ ? นั้นแหละเมเลทัส
ท่านมาเกลียดข้าพเจ้าด้วยพองอนัน. ท่านเอาชอนมากกล่าวหาเพราะท่าน
ไม่มเื่องอนที่จะกล่าวหาข้าพเจ้า. แต่คนที่มีความเข้าใจอยู่บ้างจะต้อง
รู้ว่าคนที่เชื่อในความเป็นเทพนั้นจะต้องเชื่อว่ามีเทพเจ้าและเทพารักษ์.

คือขอหาของเมเลทัส ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว. ไม่จำเป็น
จะต้องให้ละเอียดถึงกว่านี้ แต่ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้าสร้างความคิดซึ่ง
ไว้มากและนั่นแหละจะเป็นความวิตกกังวลของข้าพเจ้า. หากข้าพเจ้าจะถูก
ทำลาย เมเลทัสหรืออนันทัสผู้เป็นใจทักในศาลนั้นจะไม่ใช้ผู้ทำลาย
ข้าพเจ้า. ผู้ทำลายข้าพเจ้าคืออคติและความไม่พอใจของคนจำนวนมาก.
คนทั้งหลาย ๆ คนต้องตายเพราะเหตุนี้มาแล้ว และอีกหลาย ๆ คนจะ
ต้องตายเพราะเหตุนี้ ในเบื้องหน้า. ข้าพเจ้าจะไม่ใช้คนสุดท้ายแน่นอน.

บางคนจะกล่าวว่า : แล้วท่านไม่ละอายบ้างหรือใส่เกรทิส ที่
 ดำเนินชีวิตในทางที่จะให้ท่านตายเร็วกว่าควร ? ต่อกำถามนี้ข้าพเจ้า
 ขอตอบว่า : ท่านเข้าใจผิด. สำหรับคนทุกคนเขาจะไม่คิดถึงโอกาสที่
 จะอยู่หรือที่จะตาย เขาจะคิดแต่เพียงว่า การจะทำสิ่งใดนั้น สิ่งนั้นถูก
 ต้องแล้วหรือ การทำไปนั้นจะทำให้เขาเป็นคนดีหรือเป็นคนชั่ว วิรชน
 ที่สิ้นชีวิตในสงครามหรือยมนั้นท่านอาจจะเห็นว่าพวกนี้เป็นคนโง่ โดย
 เฉพาะอภิสัส ผู้ซึ่งยอมตายดีกว่ายอมเสียชื่อ และเมื่ออภิสัสอยากจะ
 ฆ่าเฮ็คเตอร์ เพื่อจะแก้แค้นเปโตรคลัส มารดาเตือนว่า เขาเองก็จะ
 ต้องตายด้วย. อภิสัสถึงแม้รบศึกเดือนเช่นนี้ แทนที่จะกลัวความตาย
 กลับกลัวที่จะอยู่อย่างชายหน้า นึกออกความคิดของวิรชน. คนดีไม่อาจจะ
 อยู่ที่ใดหรือถูกกำหนดให้อยู่ที่ใดแม้ในยามอันตราย เขาจะไม่นึกถึง
 ความตาย แต่จะนึกถึงความอับยศ.

ท่านทั้งหลายในการรบที่ โปตีเคอ, ที่แอมฟี โปลิส และที่เตลิอุม
 เมื่อแม่ทัพส่งให้ข้าพเจ้าอยู่ที่ ไตข้าพเจ้ากษนส์ซาศัก อยู่ทนน. เช่นนี้แล้ว
 ข้าพเจ้ามิผิดธรรมดาไปหรือ หากว่ามาบคนเมื่อเทพเจ้าส่งให้ข้าพเจ้า
 ทำงานอย่างผู้แสวงหาความรู้ โดยการศึกษากายในของตนเองและ
 ภายในของผู้อื่น, ข้าพเจ้าจะมาละทิ้งหน้าที่ของข้าพเจ้าเพราะความกลัว
 ตายหรือเพราะกลัวอย่างอื่น. ถ้าข้าพเจ้าเป็นเช่นนั้นก็ปลาดอยู่และ
 ก็จะเป็นการสมควรที่ข้าพเจ้าจะถูกฟ้องในศาลในฐานะไม่เชื่อความเทพเจ้า
 เพราะไม่เชื่อฟังคำทำนายของเทพเจ้า เนื่องจากกลัวตาย. หากข้าพเจ้า

กลัวตายก็แสดงว่าข้าพเจ้ามีบุญญาอย่างเต็มเท่านั้นมิใช่อย่างแท้. จง
 มีใครบ้างที่รู้อาณาความตายซึ่งคนคิดว่าเป็นสิ่งสุดท้ายที่สุดนั้น บางทีจะเป็น
 สิ่งสุดท้าย. ในเรื่องนเหล่านี้หลาย, ข้าพเจ้าเชื่อว่าตัวข้าพเจ้า
 แตกต่างจากคนทั่ว ๆ ไป และพอที่จะตอบได้ว่าข้าพเจ้าฉลาดกว่าคน
 อื่น--คือว่าโดยที่ข้าพเจ้ารู้ถึงโลกเบื้องหน้าเพียงเล็กน้อย ข้าพเจ้าจึง
 ไม่ถือว่าข้าพเจ้ารู้ แต่การกระทำผิดหรือการไม่เชื่อฟังผู้ที่สูงกว่าตัว
 ข้าพเจ้า ไม่ว่าจะเป็นผู้มนุษย์หรือจะเป็นเทพเจ้า ข้าพเจ้าถือว่าเป็นสิ่งชั่ว
 และเป็นความอับยศ ฉะนั้นข้าพเจ้าจะไม่กลัวหรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่มีเมื่อ
 เปรียบเทียบแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นสิ่งควรกระทำ ด้วยเหตุนี้ถึงแม้
 ท่านจะไม่เชื่ออนันต์ผู้เป็นใจแท้ ซึ่งขอให้สิ่งโทษประหารข้าพเจ้า และ
 ปลดปล่อยข้าพเจ้าไปและถึงแม้ท่านจะกล่าวแก่ข้าพเจ้าว่า โสเครทิส คราวนี้
 เราจะไม่ฟังอนันต์ผู้แต่จะปล่อยท่านไปโดยเงื่อนไขว่า ท่านจะไม่ค้นหา
 และคิดในทำนองนอกต่อไป และถ้าท่านฝ่าฝืนอีก เราจะลงโทษท่าน
 ถึงตาย--หากท่านปล่อยข้าพเจ้าไปโดยเงื่อนไขอันนี้ ข้าพเจ้าก็จะตอบ
 ว่า ชาวเอเธนส์ทั้งหลาย ข้าพเจ้าเคารพและรักท่านแต่ข้าพเจ้าเชื่อ
 เทพเจ้ายิ่งกว่าท่าน และครั้นที่ข้าพเจ้ายังมีชีวิตอยู่ ข้าพเจ้าจะไม่หยุด
 จากการสอนและการปฏิบัติอย่างผู้แสวงหาความรู้ โดยเมื่อพบผู้ใด
 ข้าพเจ้าก็จะกล่าวแก่เขาตามแบบอย่างของข้าพเจ้าว่า สหาย ท่านก็
 เป็นพลเมืองของเอเธนส์ที่ยิ่งใหญ่และฉลาด-- ท่านไม่ละอายบ้างหรือ
 ที่ชวนชวายละลัมทางเงินทองเกียรติยศและชื่อเสียง แต่กลับคำนึงถึงความ

๒ รุ ความจริงและการขัดเกล่าจิตน้อยเหลือเกิน ? และหากว่าคน ๆ
 ๒ นน คอบซาฟเจาว่า เขาคานงถงเรื่องเหล่านอยุเหมือนกน เช่นนไซริ
 ๒ ซาฟเจาจะไม่ถ่านเขาไป แต่จะลงมือชกถามเขา. ถาซาฟเจาคัดว้าเขา
 ๒ ไม่มีคุณธรรมแต่อดอ้างว้า ซาฟเจาจะเตือนเขาว่าสังทคกว้าและสูง
 ๒ กว้านนเหตุไฉนเขากลับเห็นคุณค่านอย ส่วนสังทคกว้าเลวกว้าเขา
 ๒ กลับเห็นคุณค้ามาก และซาฟเจาจะยาค้าพูดเช่นนตอทุก ๆ คนที่
 ๒ ซาฟเจาได้พบ ไม่ว่าจะหนุ่มหรือแก่. เป็นชาวเมืองหรือชาวต่างเมือง
 ๒ แต่โดยเฉพาะซาฟเจาจะกล่าวเช่นนแก่ชาวเมืองเพราะว้าเป็นพณองของ
 ๒ ซาฟเจา เทพเจ้าวมบุญซาให้ซาฟเจากระทำเช่นนและซาฟเจาเชื่อว่า
 ๒ ไม่มีอะไรเป็นคุณค้อรัฐไดยงกว้างานที่ซาฟเจาทำให้แก่เทพเจ้า เพราะ
 ๒ ว้าซาฟเจามีได้ทำอะไรนอจากไปเที่ยวชักชวนท่านทั้งปวง ไม่ว่าจะแก่
 ๒ หรือหนุ่มมี ไหคตองร่างกายหรือทรพยสันของท่านแต่ให้สนใจขัดเกล่า
 ๒ จิตใจของท่านให้ดีขึ้นเป็นประการแรกและเป็นประการล้าคญ. ซาฟเจา
 ๒ ขอบอกท่านว้าเงินสร้างคุณธรรมไม่ได้ แต่เงินและสรรพสิ่งทตทุกอย่าง
 ๒ ของมนุษย์ทงทเป็นส่วนควและทเป็นล้าธารณะมาจากคุณธรรม. นคอ
 ๒ ค้าล่อนของซาฟเจา. ถ้าค้าล่อนนทำให้คนรุ่นใหม่เสีย ซาฟเจากเป็น
 ๒ คนเหลวไหล และถ้าใครกล่าวว้าซาฟเจามีได้ล่อนเช่นน ผู้นนกล่าว
 ๒ ค้าเหลวไหล. ด้วยเหตุนี้, ท่านทงหลาย ซาฟเจาขอแกลงว้าท่านจะ
 ๒ ประหารซาฟเจาตามทอนทลือในพ้อง หรือจะไม่เชื่อเขาก็ตามท่าน
 ๒ จะปล่อยซาฟเจาหรือไม่ปล่อยก็ตาม ซาฟเจาจะกระทำอย่างทเคยกระทำ

มาแล้ว ถึงแม่ข้าพเจ้าจะต้องตายสักกหนกตาม.

ท่านทั้งหลาย ขออย่าได้เอะอะ ขอได้ฟังข้าพเจ้าโดยสงบ
 เพราะข้าพเจ้าคิดว่าท่านจะได้ประโยชน์จากการฟังข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามี
 บางอย่างที่จะพูดออกซึ่งอาจจะทำให้ท่านชดชมนมา แต่ข้าพเจ้าขออ
 ธิบายไว้ก่อนว่า เหน็ดใจในข้อนี้ คือว่าหากท่านจะลงโทษคน
 อย่างข้าพเจ้าถึงตาย การลงโทษข้าพเจ้าเช่นนี้ หากใช้เป็นการทำร้าย
 ข้าพเจ้าไม่ หากเป็นการทำร้ายตัวท่านเอง เมล็ดหรืออนันต์ ก็ไม่
 อาจทำร้ายข้าพเจ้าได้ เพราะว่าคนชั่วไม่อาจทำร้ายคนดีได้ เขาอาจจะ
 ทำให้ข้าพเจ้าตาย อาจจะไม่เนรเทศข้าพเจ้า หรืออาจจะทำให้ข้าพเจ้า
 สิ้นสิทธิ์ หลาย ๆ คนรวมทั้งเขาด้วยอาจจะคิดว่าอันเป็นสิ่งร้ายกาจ แต่
 ข้าพเจ้าไม่คิดเช่นนั้น ข้าพเจ้ากลับว่าหากเขาพยายามทำลายชีวิตผู้อื่น
 โดยไม่เป็นธรรม—นั่นแหละเป็นสิ่งร้ายกาจ ฉะนั้น, ท่านทั้งหลาย! เพื่อ
 ท่านจะไม่กระทำบาปต่อเทพเจ้า โดยการลงโทษข้าพเจ้า เพราะว่าข้าพเจ้า
 เป็นของกานตเทพเจ้าส่งมาให้ท่าน หากท่านฆ่าข้าพเจ้าท่านจะหาของ
 กานตอย่างอื่นไม่ได้ง่ายนัก. โดยโหวต ข้าพเจ้านักเล่นอนเหลอบตจ
 หนึ่งซึ่งเทพเจ้าส่งมาให้แก่รัฐ รัฐเป็นอาชญาใหญ่ที่ส่งงามแต่เพราะ
 ความใหญ่จึงอยู่อายุ ต้องมีผู้กระตุนจึงจะเคลื่อนไหว ข้าพเจ้าเป็นตัว
 เหลอบตจเทพเจ้าส่งมาให้แก่กระตุนรัฐ เพราะเหตุนี้ทุกวันและทุกแห่ง
 ข้าพเจ้าจึงจทาน กระตุนท่าน ชักชวนท่านและตำหนิตาน ท่านจะหาคน
 อื่นเหมือนอนข้าพเจ้าได้ยาก ฉะนั้นข้าพเจ้าขอแนะนำให้ท่านปล่อยข้าพเจ้า

ไป. ข้าพเจ้ากลัวพูดว่า ท่านอาจจะไม่พอใจ เหมือนคนที่ถูกปลุกให้ตื่น
 อย่างกะทันหัน และท่านอาจคิดว่าท่านจะฆ่าข้าพเจ้าเสียก็ได้ ไม่ยากเพื่อ
 ว่าท่านจะนอนหลับต่อไปจนตลอดชีวิตของท่าน เว้นแต่เทพเจ้าจะส่ง
 เหลือบตัวใหม่มาอีก ที่ข้าพเจ้ากลัวว่าเทพเจ้าจะส่งข้าพเจ้ามาถนัดแก่
 ท่าน ข้าพเจ้ามีหลักฐานพิสูจน์---คือว่าถ้าข้าพเจ้าเป็นเหมือนคนนอน
 ตลอดเวลาที่ผ่านมาข้าพเจ้าก็จะเอาแต่ธุระของตนเอง และจะไม่มาคุย
 กับท่านเป็นส่วนตัวเหมือนพ่อหรือพี่ชายใหญ่ และขอร้องให้ท่านคำนึง
 ถึงคุณธรรม. การกระทำเช่นนยอมผลิตวัสดุของมนุษย์ธรรมดา หาก
 ข้าพเจ้าจะได้ประโยชน์หรือใครบางคนจาก การขอร้องผู้อื่นให้กระทำ
 เช่นนั้น การกระทำของข้าพเจ้าจะเต็มไปด้วยเหตุผลอยู่ แต่ท่านได้เห็นแล้ว, แม่
 แต่ผู้กล่าวหาของข้าพเจ้าก็ไม่กล้ากล่าว ว่าข้าพเจ้าเรียกเงินหรือแสวงหา
 ประโยชน์จากผู้ใด ข้าพเจ้ามีพยานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ความจริง
 ของฉัน---ความจนของข้าพเจ้า.

บางคนอาจสงสัยว่าเหตุใด ข้าพเจ้าจึงเที่ยวไปแนะนำเป็นส่วนตัว
 และยุ่งกับเรื่องของคนอื่น แต่ไม่กล้าแสดงต่อที่ประชุมสาธารณะและ
 แนะนำรัฐ ข้าพเจ้าจะบอกท่านว่าเพราะเหตุใด ท่านคงได้ยืมข้าพเจ้า
 พูดหลายครั้ง ในที่หลายแห่ง ถึงเสียงของเทพเจ้าที่ข้าพเจ้าได้ฟังมา
 และเมเลห์สันามาเขียนไว้ ในคำพ้อง เสียงที่ข้าพเจ้าได้ฟังมาตั้ง
 แต่ยังเด็ก เป็นเสียงที่คอยเคาะนอนอยู่เสมอให้ข้าพเจ้าเว้นจากสิ่งไม่สมควร
 ที่ข้าพเจ้าจะกระทำ เสียงนั้นแหละที่ขยับข้าพเจ้าไว้จากการเป็นนักการ

เมือง ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าถูกต้องทีเดียว. ท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าแน่ใจว่า หากข้าพเจ้าเข้าสู่อการเมือง ข้าพเจ้าจะต้องตายไปนานแล้ว หหมดโอกาสที่จะทำประโยชน์ให้แก่ตัวท่านหรือตัวเอง ขอท่านอย่ารำคาญใจที่ข้าพเจ้ากล่าวความจริงต่อท่าน ความจริงมีอยู่ว่าคนใดที่ขัดขวางกลุ่มชนหรือพยายามยับยั้งการกระทำต่าง ๆ ที่ไม่ยุติธรรมและผิดกฎหมาย คนนั้นจะเอาชีวิตรอดไม่ได้ คนที่ต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม หากเขาอยากจะดำรงชีวิตอยู่ให้นานสักหน่อย เขาจะต้องดำเนินชีวิตอย่างราชฎร์--มิใช่ใช้อย่างนักการเมือง.

ที่ข้าพเจ้ากล่าวมานั้นข้าพเจ้ามีหลักฐานแสดงต่อท่าน ไม่ใช่เพียงแต่คำพูดแต่เป็นการกระทำซึ่งท่านตราค่าสูงกว่า ข้าพเจ้าขอเล่าถึงเหตุการณ์ตอนหนึ่งในชีวิตซึ่งจะพิสูจน์ได้ว่า ข้าพเจ้าจะไม่ยอมต่อความอยุติธรรมเพราะความกลัวตาย ข้าพเจ้ายอมที่จะตายยิ่งกว่าที่จะยอมทำผิดเรื่องทะเลาะกันเกิดขึ้นในศาล. ถึงแม้จะไม่น่าสนใจนักแต่เป็นเรื่องจริง ท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าไม่เคยรับตำแหน่งในบ้านเมืองนอกจากครั้งเดียว. ตอนนั้นข้าพเจ้าเป็นลูกขุน (รัฐเอเชนส์มีสิบแขวงแต่ละแขวงเลือกผู้แทนห้าสิบคนมาอยู่สภาสูง แต่ละแขวงผลัดกันเป็นประธานครึ่งละสามสิบห้าหรือสามสิบหกวันและคณะที่เป็นประธานนเลือก "ประธานจัดการ" ขนสิบคน--ผู้แปล) ตอนนั้นแขวงแอนดี โอคิสซึ่งเป็นแขวงของข้าพเจ้าทำหน้าที่เป็นประธาน ตอนนั้นคณะประธานจะรวมพิจารณาพิพากษาโทษแม่ทัพสิบนายเป็นคดีเดียวกัน เนื่องจากไม่เก็บร่างของนักรบที่ตาย

หลังจากการรบทางทะเล ตอนนั้นในบรรดาผู้เป็นประธานจัดการมี
 ข้าพเจ้าคนเดียวเท่านั้นที่ไม่ยอมตามและลงคะแนนกันว่าไม่ควรจะทำ
 อะไรที่ขัดต่อกฎหมาย และเมื่อมีคนพูดว่าจะฟ้องข้าพเจ้าซึ่งชาวเอเธนส์
 ตอนนั้นเรียกกรอกรอให้ข้าพเจ้าถูกลง แต่ข้าพเจ้ามีหลักอยู่ในใจว่า
 ข้าพเจ้าจะยอมเสียภัย โดยยึดความยุติธรรมและกฎหมายยิ่งกว่าที่จะ
 กลัวตายหรือกลัวถูกจำคุกแล้วไปเช็กบ้ายที่ไม่ยุติธรรม เรื่องนี้ภายหลัง
 หลังชาวเอเธนส์เห็นว่าศาลตอนนั้นทำไม่ถูกต้อง เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น
 ตอนที่รัฐบาลยังเป็นของประชาชน และเมื่อคณะสามสิบคนขึ้นมา
 อำนาจ คณะนี้ได้เรียกข้าพเจ้ากับอีกสี่คนไปยังที่ประชุมและสั่งให้เรา
 ไปจับล่อนแห่งเมืองซาลามิส เพราะว่าคณะนี้ต้องการฆ่าล่อน การ
 สั่งแบบนี้เป็นวิธีหนึ่งของคณะนี้ที่จะทำไห้คนอื่น ๆ เขามีส่วนในการ
 กระทำผิดของคณะเขา ในตอนนั้นนอกจากจะด้วยคำพูดแล้ว ข้าพเจ้า
 ยังแสดงด้วยการกระทำไห้เห็นว่า ข้าพเจ้ามิได้กลัวความตายสักเท่า
 เส้นผม ข้าพเจ้าขอใช้สำนวนเช่นนี้ และสิ่งเดียวที่ข้าพเจ้าหวังอย่าง
 มากก็คือว่า ข้าพเจ้าจะไม่กระทำการที่ผิดศีลธรรมหรือไม่เที่ยงธรรม
 มอหุมอำนาจของคณะสามสิบคนนั้น ไม่สามารถจะให้ข้าพเจ้ากระทำผิด
 ได้ เมื่อเราทั้งหลายคนออกจากที่ประชุม สี่คนออกไปนำตัวล่อนมาจาก
 เมืองซาลามิส ส่วนข้าพเจ้ากลับบ้านโดยไม่ยอมรับเรื่องด้วย ถ้าคณะยึด
 อำนาจสามสิบคนนั้นไม่หมดอำนาจเสียโดยเร็ว ข้าพเจ้าก็คงตายไปแล้ว
 หลายคนคงจะเป็นพยานในถ้อยคำที่ข้าพเจ้ากล่าวไว้ได้ (ในระยะนั้นการ

เมืองของเอเธนส์แปรปรวน. ในปีสี่ร้อยสิบเอ็ดก่อนคริสต์ศักราช มีคณะ
หนึ่งยึดอำนาจจากรัฐบาลประชาธิปไตยและปกครองโดยคณะสี่ร้อยคน
คณะนี้อยู่ได้สัปดาห์เดียวก็ถูกโค่นโดยอีกคณะหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าคณะห้าพัน
ถึงคณะนี้จะมากคนแต่ทำลายสิทธิของประชาชนทั่วไป พวกชาวเรือซึ่ง
มีกำลังมาก จึงประกาศว่าถ้าไม่ตั้งรัฐบาลประชาธิปไตยขึ้น เอเธนส์จะ
ถูกล้อม. กรุงเอเธนส์อยู่ติดต่อกองเรือ ในที่สุดคณะห้าพันนต้องหนี
ไปและคณะประชาธิปไตยเข้ามาใช้รัฐธรรมนูญเก่าตามแบบเดิม ต่อมา
มีคณะหนึ่งเขายึดอำนาจจากรัฐบาลประชาธิปไตยและตั้งสภาการปกครอง
เมืองเอเธนส์ขึ้นปกครองด้วยคณะบุคคลสามสิบคน สภานี้สามสิบคน
สั่งให้ ไส้เกรทิสไปจับลอลอน ซึ่งเป็นฝ่ายประชาธิปไตย -- (ผู้แปล)

นแหละ ถ้าข้าพเจ้าดำเนินชีวิตสำราญระ ทานคิดหรือว่าข้าพเจ้า
จะดำรงชีวิตมาได้ ในระหว่างปีที่ยุ่งยากเหล่านี้ หากว่าในการทำงาน
สำราญระของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะยึดแต่หลักความชอบธรรมและถือ
เอาความยุติธรรมเป็นเบาะของตน ทานทั้งหลายข้าพเจ้าหรือใครก็ตาม
ยากที่จะรอดพ้นความตายไปได้ ในเหตุการณ์เช่นนั้น แต่ในการกระทำ
ทั้งหมดของข้าพเจ้าไม่ว่าโดยส่วนตัวหรือสำราญระ ข้าพเจ้ายึดหลัก
เดียวอยู่เสมอ โดยไม่ยอมผ่อนตามการกระทำที่ผิดของผู้อื่น ไม่ว่า
จะเป็นใครก็ตาม ผู้อื่นทว่าบางคนก็ถูกเรียกอย่างผิด ๆ ว่าเป็นสาวก
ของข้าพเจ้า แท้จริงหาใช่สาวกของข้าพเจ้าไม่ เพียงแต่ว่าใครก็ตามที่
อยากมาฟังข้าพเจ้าระหว่างข้าพเจ้าดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นคนหนุ่ม

หรือคนแก่ ข้าพเจ้าไม่เคยหวงห้าม และมีใช้ว่าข้าพเจ้าจะสนทนา
เฉพาะกับผู้ที่จ่ายเงินให้ข้าพเจ้า ใครก็ตามไม่ว่าจนหรือมีอาจจะตอบ
หรือจะถามหรือจะฟังข้าพเจ้าได้ทั้งสิ้น และเขาจะกลายเป็นคนดีหรือ
คนชั่วก็ตาม ผลเช่นนั้นไม่เกี่ยวกับข้าพเจ้า เพราะว่าข้าพเจ้าไม่เคย
สอนหรือคิดว่าได้สอนใครเลย และหากว่ามีใครไปพูดว่าเขาได้เรียน
หรือได้ฟังเรื่องใดเป็นส่วนใดจากข้าพเจ้าที่คนอื่น ๆ ไม่เคยได้ยินได้ฟัง
เลย ขอให้ท่านเชื่อเถิดว่านั่นเป็นความเท็จ.

แต่ท่านอาจจะสงสัยว่า เหตุใดจึงมีคนชอบมาสนทนากับข้าพเจ้า
อยู่เรื่อย ๆ ท่านทั้งหลาย! ข้าพเจ้าได้บอกความจริงทั้งหมดเกี่ยวกับ
เรื่องนั้นต่อท่านแล้ว เขาชอบมาฟังข้าพเจ้าซักถามคนทอทางตัวเองว่ามี
ความรู้ เพราะว่ามี ความสนุกอยู่ในการซักถามนั้น และข้าพเจ้ายืนยัน
แล้วว่าเทพเจ้าส่งข้าพเจ้ามาให้ทำหน้าที่ซักถาม. ชาวเอเธนส์ทั้งหลาย
นั้นเป็นความจริง. หากไม่จริงข้ออ้างของข้าพเจ้าจะถูกหักล้างในไม่ช้า
ถ้าข้าพเจ้าจะเคยทำให้คนรุ่นใหม่เสียหรือกำลังทำให้เขาเสีย คนรุ่นใหม่
เหล่านั้นซึ่งบางคนเป็นผู้ใหญ่ชนแล้วจะต้องรู้ว่า ข้าพเจ้าทำให้เขาเสีย
อย่างไร และก็คงจะมาเป็นโจทก์ฟ้องข้าพเจ้าเป็นการแก้แค้น หรือถ้า
ไม่อยากจะมาฟ้องเอง ญาติพี่น้องหรือพ่อของเขาก็น่าจะมาให้การว่า
ครอบครัวใคร่กับความเดือดร้อนอย่างไรโดยบางจากมือข้าพเจ้า. ขณะนี้เป็น
เวลาของเขาแล้ว ข้าพเจ้าได้เห็นหลายคนในศาลนี้. ครีโตนั่งอยู่ที่นั่น
ซึ่งเป็นคนบ้านเดียวกับข้าพเจ้า และอยู่ในวัยเดียวกับฉัน ครีโตบิลัสบุตรของ

เขาพาพเจ้าจากเหน้อยูทนน. ลิขานอัสแห่งแขวงเพดส์พ่อของแอตซันส์ก
 อยู่ในศาลัน แอนคิพอนพ่อของเอพซันส์อยู่ทโนน และกมพนองของอก
 หลายๆคนซึ่งมามั่วสุมกับข้าพเจ้า. มีนโครสตราตัสบุตรของทโฮโตตัส
 และเป็นพี่ชายของทโฮโตตัส ทโฮโตตัสซึ่งเคยมั่วสุมกับข้าพเจ้าเวลานัก
 ตายไปแล้ว ฉะนั้นถ้าโครสตราตัสจะกล่าวหาข้าพเจ้าก็คงจะทำได้ โดย
 ไม่มีใครขบขังและปาราลัสพี่ชายของเรงส์กอยู่ในศาลัน อาติแมนตัส
 พี่ชายของเพลโคทังเพลโคเองก็อยู่ทนน แอนโทคอรตัส พี่ชายของอาโปโค
 คอรตัสก็อยู่ทนน (อาโปโคคอรตัสเป็นผู้นิยมใส่เกรทิสมากผู้หนึ่ง และเพลโค
 เป็นผู้เขียนเรื่องราวน-ผู้แปล) ข้าพเจ้าอาจจะอ้างได้ออกมากคนซึ่งเมเล
 ทัสควรจะนำมาเป็นพยานได้ ถ้าเขาลิมและอยากจะทำอย่างเวลานั้นข้าพเจ้า
 จะเปิดโอกาสให้ ฉะนั้นขอให้เขาบอกมาว่าเขามีพยานเช่นว่านหรือไม่.
 แต่ท่านทั้งหลาย ท่านกลับจะเห็นว่าคนเหล่านั้นสนับสนุนข้าพเจ้าทางต้น
 ถึงเมเมเดทัสและแอนนิตัสจะเรียกข้าพเจ้าว่า เป็นผู้ทำลายหรือทำร้าย
 ญาติพี่น้องของคนเหล่านั้น. คนที่เสียไปเพราะข้าพเจ้าอาจจะมีเหตุผล
 บางอย่างที่จะสนับสนุนข้าพเจ้า, แต่พวกญาติของเขาที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว
 และไม่ถูกชักชวนให้เสีย-จะมีเหตุผลอันใดที่คนเหล่านั้นจะสนับสนุน
 ข้าพเจ้า นอกจากเหตุผลที่ว่า เขาเห็นว่าข้าพเจ้ากล่าวความจริง และ
 เมเลทัสกล่าวเท็จ.

นี่แหละชาวเอเธนส์ทั้งหลาย นี่เป็นคำต่อสู้อันดีที่ข้าพเจ้าจะกล่าวได้
 และถ้าข้าพเจ้าจะต่อสู้เพิ่มเติมอีก เรื่องก็จะไม่แตกต่างกันไปจากนี้.

แต่มอกประการหนึ่งที่ข้าพเจ้าจะขอพูด. คือว่าในทันทีบางคนอาจจะไม่
 พอใจข้าพเจ้า ถ้าเขาจะระลึกถึงตัวเขาเองว่าในการสู้คดีเช่นเดียวกัน
 หรือคดีร้ายแรงน้อยกว่าเขาจะทำอย่างไร. เขาอาจจะคร่ำครวญ
 วิงวอนต่อศาล, เขาอาจจะนำพวกลูก ๆ หรือญาติพี่น้องและเพื่อนฝูง
 จำนวนมากมาในทันทีเพื่อให้เกิดความสงสาร. ส่วนข้าพเจ้าซึ่งอาจจะ
 ต้องตายเพราะคดีนั้นก็ไม่ได้ทำอย่างว่าเลย. ถ้าความแตกต่างเช่นนี้
 เกิดขึ้นในใจของตุลาการผู้ใด, เขาก็อาจจะมีใจเป็นปรเมักษ์ต่อข้าพเจ้า
 และลงคะแนนตัดสินข้าพเจ้าด้วยความโกรธอยู่ในใจ. มิใช่ว่าข้าพเจ้า
 จะคิดว่ามีบุคคลเช่นนี้ในคณะของท่าน. แต่ถ้าสมมุติว่ามี, ข้าพเจ้า
 จะขอก้าวแกยูนว่า—สหาย ข้าพเจ้าก็เป็นมนุษย์, มีเลือดและมโน
 เหมือนมนุษย์อื่นมิใช่เกิดจากไม้หรือหิน และข้าพเจ้าก็มกรอบครัว.
 ท่านทั้งหลาย! ข้าพเจ้ามีบุตรสามคน, สองคนยังเล็กอยู่ อีกคนหนึ่ง
 เกือบเป็นผู้ใหญ่แล้ว แต่ข้าพเจ้าจะไม่นำบุตรข้าพเจ้ามาทูลเพื่อช่วย
 ขอความกรุณาจากท่าน. เหตุใด ข้าพเจ้าจึงไม่นำมา? มิใช่ว่า
 ข้าพเจ้าจะหวัดหรือขาดความนับถือพวกท่าน. เรื่องข้าพเจ้าจะกลัว
 ตายหรือไม่นั้นเป็นอกษัตริย์หาหนง ซึ่งข้าพเจ้าจะไม่กล่าวในเวลาอัน
 แต่วด้วยความเคารพต่อความคิดเห็นของมหาชน, ข้าพเจ้าจึงรู้สึกว่าการ
 กระทำเช่นนั้นเป็นการดูหมิ่นตัวเอง, ดูหมิ่นท่าน และดูหมิ่นรัฐทั้งรัฐ.
 ผู้ที่อยู่ในวัยข้าพเจ้า และใดขอว่าเป็นผู้มีความคิดไม่ควรที่จะกระทำตัว
 นำอบอายเช่นนั้น. ความคิดเช่นนั้นจะถูกตองหรือไม่ก็ตาม คนทั่วไปก็

เขาใจกันอยู่ว่าได้เครทิสเห็นอยู่ อยู่นอยู่ในบางเรื่อง. และสมมุติว่าใน
 พวกท่านจะมีใครที่คนเขาถือว่ามีความฉลาด, มีความกล้าหาญ และ
 มีคุณธรรมอื่น ๆ, ถ้าคนนั้นจะกระทำคุณเช่นที่ข้าพเจ้ากล่าว, การ
 กระทำเช่นนั้นจะนำชายหน้าเพียงใด! ข้าพเจ้าเคยเห็นคนมชอลเสีย
 หลายคนเมื่อถูกลงโทษประหารก็มีอาการปรีชาที่ปลาบปลื้มที่สุด, เหมือน
 กับว่าการตายเป็นสิ่งที่น่ากลัวที่สุด และเขาคงจะคิดว่า หากท่านยอม
 ให้เขามชีวิตอยู่ต่อไป, เขาจะกลายเป็นผู้ไม่ตาย. ข้าพเจ้าคิดว่าคน
 พวกนี้ทำให้รู้ชายหน้า. ชาวต่างเมืองถ้าได้มาเห็นเขาจะคิดอย่างไรใน
 เมื่อคนสำคัญ ๆ ที่สุดของกรุงเอเธนส์ ซึ่งชาวเอเธนส์เองให้ทั้งอำนาจ
 และเกียรติยศกลับไม่คิดไปกว่าอิสตรี. คนที่ใครมีความนับถืออยู่บ้างไม่
 ควรจะกระทำตัวเช่นนั้น. และหากว่าเขาจะกระทำ, ท่านก็ไม่ควรจะ
 ยอม. ท่านควรจะบอกแก่เขาว่าคนที่มาสร้างฉากรสดีใจในศาลและมา
 ทำให้บ้านเมืองเสื่อมเกียรติ—นั่นแหละควรที่จะถูกตัดสินลงโทษยิ่งกว่าคน
 ที่อยู่ในท่าที่สงบ.

แต่ถ้ามองจะไม่กล่าวถึงความคิดเห็นของมหาชน, การขอความ
 กรุณาจากตุลาการก็ยังไม่คงงาม. เราควรจะหาพยานหลักฐาน
 ให้ตุลาการเชื่อแทนที่จะขอร้องให้เขาปล่อย. เพราะว่าหน้าที่ของ
 ตุลาการมิใช่การมอบความยุติธรรมเป็นของกำนัลตามใจชอบ แต่มี
 หน้าที่ต้องให้ความยุติธรรม. ตุลาการต้องสาบานตัวว่าเขาจะตัดสินคดี
 ตามกฎหมายมิใช่ตามใจชอบ. ฉะนั้นเราจะต้องไม่ทำอะไรให้ตุลาการ

เสียนเสียจนล้มคำสาบาน และทางฝ่ายคุณาการนั้นเล่าท่านจะต้องไม่
 เผลอตัวด้นเสียเช่นนั้น. ทั้งฝ่ายเราและฝ่ายคุณาการ การกระทำเช่น
 นั้นไม่เป็นที่พอใจของสวรรค์แต่ประการใด. เพราะฉะนั้นท่านคุณาการ
 ทั้งหลาย, ขอท่านอย่าให้ข้าพเจ้ากระทำในสิ่งใดที่เกียดยศหรือไร
 ความชอบธรรม. โดยเฉพาะสำหรับข้าพเจ้าซึ่งถูกแม่เหล็กกล่าวหาว่า
 กระทำการละเมิดต่อเทพเจ้า. ท่านทั้งหลาย! หากข้าพเจ้าจะพยายาม
 อ่อนน้อมและชชวนให้ท่านฝ่ายนี้คำสาบานของท่าน. ก็จะกลายเป็นว่า
 ข้าพเจ้ามาอ่อนน้อมให้ท่านเชื่อว่าเทพเจ้า. แทนที่ข้าพเจ้าจะมาสู้คดี,
 ข้าพเจ้าก็จะกลายเป็นผู้รับความจริงตามฟ้อง. แต่เรื่องมิได้เป็นเช่นนั้น
 ข้าพเจ้าเชื่อว่าเทพเจ้า และเชื่อในความหมายซึ่งสูงกว่าที่พวกโจทก์
 เชื่ออยู่.

เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าขอมอบคดีของข้าพเจ้าต่อคุณาการทั้งหลาย
 และต่อเทพเจ้า. ขอให้ท่านพิจารณาตามที่เห็นว่าจะดีที่สุด แก่ท่านและ
 แก่ข้าพเจ้า.

(ศาลลงคะแนนเสียงตัดสินคดีของไลเครทิล ฝ่ายที่เห็น
 ว่าไลเครทิลมีคดีสองร้อยแปดสิบเอ็ดคะแนน ฝ่ายที่ให้ยกฟ้อง
 มีสองร้อยยี่สิบ. ศาลให้โจทก์และจำเลยแถลงเรื่องกำหนดโทษ
 ต่อไปนี้เป็นคำแถลงของไลเครทิล)

ชาวเอเธนส์ทั้งหลาย มีเหตุผลหลายอย่างที่ทำให้ข้าพเจ้าไม่เสีย
 ใจในการที่ท่านเห็นว่าข้าพเจ้ากระทำผิด. ข้าพเจ้าคาดหมายไว้แล้ว
 และรู้สึกปลาบใจแต่เพียงว่าคะแนนเสียงเกือบจะเท่ากัน. ข้าพเจ้าคิดว่า
 คะแนนเสียงควรจะต่างกันมากกว่านี้. จากที่ปรากฏ, หากว่าคะแนนจะ
 เปลี่ยนไปเพียงสามสิบคะแนน ข้าพเจ้าก็จะพ้นจากคดี. แมทเป็นอยู่น
 ข้าพเจ้ายังคิดว่าเมเลทัสทำอะไรข้าพเจ้าไม่ได้. เพราะเหตุว่าถ้าไม่มี
 อนิทัสและลัคคอนมาช่วย, เขาก็จะได้คะแนนไม่ถึงหนึ่งในห้าตามที่
 กฎหมายต้องการ. และถ้าเป็นเช่นนั้นเขาก็จะต้องถูกปรับหนึ่งพันดรัมมา.
 บัตน เมเลทัสเสนอโทษตายสำหรับข้าพเจ้า. ท่านทั้งหลาย,
 ทางข้าพเจ้าเองแล้วจะเสนอโทษอะไรสำหรับตัวเอง? แน่่อนข้าพเจ้า
 จะต้องเสนอสิ่งที่เหมาะสมแก่ข้าพเจ้า. อะไรเล่าที่เหมาะสม? สำหรับ
 คนที่ตลอดชีวิตของเขาไม่เคยคิดที่จะอยู่นิ่ง. แต่ก็ไม่เคยสนใจต่อความ
 มั่งม, ผลประโยชน์ในครอบครัว, ตำแหน่งในทางทหาร, และไม่
 เคยสนใจที่จะพูดให้ประชาชนนิยม หรือสนใจในตำแหน่งทางบ้านเมือง
 หรือในพรรคการเมืองใด ๆ— เช่นนั้นอะไรจึงควรจะเหมาะสมแก่
 ข้าพเจ้า? ข้าพเจ้ามีความคิดอยู่ว่า ข้าพเจ้าขอเกินกว่าที่จะเป็นนัก
 การเมือง และให้มิชวลอยู่ได้ในฐานะนักการเมือง, ข้าพเจ้าจึงไม่ไป
 ในที่ที่ข้าพเจ้าจะทำดีให้แก่ตนเองหรือแก่ท่านก็ได้. แต่ในที่ใดซึ่ง
 ข้าพเจ้าพอจะทำดีเป็นส่วนตัวให้แก่ผู้ใดได้มากที่สุด, ข้าพเจ้าก็ไป
 ที่นั่น. และพยายามชักชวนทุก ๆ คนให้พิจารณาตัวเองและแสวงหา

คุณธรรมและปัญญาที่ก่อนที่จะหันไปเอาใจใส่ต่อประโยชน์ส่วนตัว และ
 ให้เอาใจใส่ต่อรัฐก่อนที่จะเอาใจใส่ในผลประโยชน์ของรัฐ และ
 ข้าพเจ้าจะแนะนำคุณนให้ตอบดูบ้างตามท่วง ในการดำเนินชีวิตของเขา.
 คนใดที่ทำอย่างข้าพเจ้านั้นควรจะได้รับความตอบแทนอย่างไร? แน่อน,
 ชาวเอเธนส์ทั้งหลาย, คนอย่างนั้นควรจะได้รับความชอบบางอย่างและ
 ควรจะเป็นความชอบชนิดที่เหมาะสมแก่เขา. และถ้าคนที่ทำประโยชน์
 ให้แก่ท่าน โดยเขาขอแต่เพียงเวลาว่างเพื่อหาโอกาสส่งเสริมให้ท่านทำ
 ดี อะไรเล่าจะเป็นรางวัลที่เหมาะสมแก่คนเช่นนั้น? ชาวเอเธนส์ทั้งหลาย!
 ไม่มีมาเห็นจตอบแทนอย่างใดที่จะเหมาะไปกว่าการให้คนเช่นนั้นได้อยู่
 ได้กินในโรงเลี้ยงของบ้านเมือง. ผู้ที่ไปชนะรางวัลมาจากการแข่งม้าคู่
 หรือมาสองคู่ที่ โอลิมเปียควรจะได้รับการเลี้ยงดูจากรัฐน้อยกว่าข้าพเจ้า
 เสียอีก เพราะว่าข้าพเจ้าขาดแคลน ส่วนผู้ชนะก็พามาชื่นชม
 พอแล้ว. อนึ่ง เขาทำให้ท่านกลายเป็นความสุข แต่ข้าพเจ้าให้ความสุข
 ที่แท้จริงแก่ท่าน. ฉะนั้น หากข้าพเจ้าจะต้องกำหนดโทษอันสมควร
 แก่ตนเอง. ข้าพเจ้าก็เห็นว่าควรให้รัฐเลี้ยงข้าพเจ้านั้นแหละเป็นความ
 ยุติธรรม.

ท่านอาจคิดว่าที่ข้าพเจ้าพูดไปแล้วนั้นเป็นการแสดงความอวดดี
 เช่นเดียวกับที่ข้าพเจ้าพูดในตอนก่อนถึงเรื่องการใช้น้ำดา และใช้การ
 วิงวอนในศาล. แต่หาได้เป็นเช่นนั้นไม่. ข้าพเจ้าพูดไปเช่นนั้นเนื่อง
 จากว่าข้าพเจ้าเชื่ออยู่ในใจว่า ข้าพเจ้าไม่เคยคิดกระทำผิดต่อผู้ใดเลย,

เพียงแต่ว่าข้าพเจ้าไม่สามารถทำให้ท่านเชื่อเช่นนั้นได้— เวลาผมนอน
 เหลือเกิน. หากในกรุงเอเธนส์จะมีกฎหมายเหมือนกับเมืองอื่นที่ไม่
พิจารณาคดีโทษประหารโดยใช้เวลาเพียงวันเดียว, เช่นนข้าพเจ้าอาจ
จะมีเวลาพอที่จะทำให้ท่านเชื่อทางข้าพเจ้าได้. แต่การแก้ชอกกล่าวหา
 ใหญ่ ๆ ในชั่วเวลาครึ่งเดียว ข้าพเจ้าไม่อาจจะทำได้. และเนื่องจาก
 ข้าพเจ้ามั่นใจว่าข้าพเจ้ามีดีท่ามกลางผู้ใด ข้าพเจ้าจึงมีดีกระทำให้ผิด
 แก่ตัวเองแน่นอน. ข้าพเจ้าจะไม่กล่าวแก้ตัวเองว่าข้าพเจ้าควรได้รับ
 โทษอันใด หรือควรเสนอโทษอันใด. ทำไมข้าพเจ้าจะต้องทำเช่นนั้น
 เล่า? ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าความตายเป็นสิ่งที่ดีหรือร้าย, ข้าพเจ้าจะเสนอ
 โทษให้แก้ตัวเอง เพื่อเหตุใด? ในเมื่อการเสนอโทษตนเองนั้นเป็นสิ่ง
 ร้าย? ข้าพเจ้าจะเสนอโทษจำคุกหรือ? เหตุใดข้าพเจ้าจึงควรอยู่ในคุก
 และไปเป็นทาสของพ่อดองตีบเอ็ดนาย? หรือว่าโทษควรจะเป็นการ
 ปรับหรือจำคุกแทนค่าปรับ? ข้อขัดข้องก็มอยุ่เช่นเดียวกัน. ข้าพเจ้า
 จะต้องไปนอนอยู่ในคุก เพราะข้าพเจ้าไม่มีเงินชำระค่าปรับ. หาก
 ข้าพเจ้าจะเสนอโทษเนรเทศ บางทีท่านอาจจะรับ แต่ข้าพเจ้าจะกลายเป็น
 เป็นคนรักชีวิตมากเกินไป. ข้าพเจ้าไร้เหตุผลลงขนาดนั้นหรือ? ใน
 เมื่อท่านซึ่งเป็นชาวเมืองเดียวกับข้าพเจ้า ยังไม่อยากจะฟังถ้อยคำและ
 การสนทนาของข้าพเจ้า ถึงแก่ขับไล่ข้าพเจ้าไป, แล้วคนอื่นจะทนฟัง
 ข้าพเจ้าได้หรือ? และในวัยของข้าพเจ้าน. ชีวิตต้องพเนจรจาก
 เมืองหนึ่งไปอีกเมืองหนึ่ง เพราะการถูกเนรเทศไปเรื่อย ๆ จะเป็นชีวิต

ประเภทไร. ทว่าพเจ้ากล่าวเพราะเหตุว่าถงแม่พเจ้าจะไปอยู่โต,
 เขวชนกจะคองมาจบกกลุ่มทว่าพเจ้า. หากพเจ้าจะเลือกใส่ไป,
 เขวชนพวคนนก็จะขอรองให้ผายบ้านเมืองเนรเทศพเจ้าไปอีก และ
 หากพเจ้าจะไม่เลือกใส่เขาไป, พวกพ่อและครอบครัวของเขาก็จะ
 จดการกับพเจ้า.

บางคนอาจจะกล่าวว่: ถูกแล้ว, โสเครทิส แต่ท่านสั่งขณ
 ของท่านเลียมมี ไตหรือ? เมื่อไปอยู่ทเมืองอนแล้วจะไม่ม ใครยังกับ
 ท่าน? เรองนแหละ ทว่าพเจ้าตอบให้ท่านเข้าใจได้ยาก. เพราะว่
 ถาพเจ้าจะบอกกับท่านว่พเจ้าพูดตามบุญชารของเทพเจ้า ท่าน
 กคควาพเจ้าพูดเล่น. และหากพเจ้าจะพูดช่าอกว่ การสนทนา
 เป็นกิจวัตรถงเรื่องคุณธรรมและเรองอื่น ๆ ในการตรวจสอบตนเอง
 ของพเจ้า และตรวจสอบผู้อื่นเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของมนุษย์
 และชีวิตใดการตรวจสอบเป็นชีวิตไรค่วา—ถาพเจ้ากล่าวเช่นนท่าน
 ก็จะเชื่อพเจ้านอยลงไปอก แต่กระนั้นถตามพเจ้ากล่าวไปตาม
 ความจริง เพียงแต่ว่เป็นการยากทว่าพเจ้าจะทำให้ท่านเชื่อ. อีก
 ประการหนึ่งพเจ้าไม่เคยคิดว่า พเจ้าควรจะได้รับผลร้ายเป็นการ
 ตอบแทน. หากพเจ้ามเงิน, พเจ้าก็อยากจจะรับโทษปรับทท่านจะ
 กำหนด, เพราะว่พเจ้าไม่ดอว่การเสียเงินเป็นผลร้าย. แต่พเจ้า
 ไม่มีเงิน ฉะนั้น พเจ้าต้องขอให้ท่านกำหนดค่าปรับเท่าทพเจ้า
 มกลงทจะชำระได้. สักหนงม่นา (ประมาณเจตร้อยบาท—ยูแปด)

บางที่ข้าพเจ้าพอจะชำระได้. ---- -แต่ว่าเพลโต, คริโต, คริโตบูลัส,
และอโปโลตอร์ัส สหายของข้าพเจ้าทันทบอกให้ข้าพเจ้าเสนอสัมสิบ-
มินาโดยเขาจะเป็นนายประกันให้. ขอให้สัมสิบมินาเป็นโทษปรับ,
เงินจำนวนหนี้สหายทว่าของข้าพเจ้าพอจะค่าประกันได้.

(หลังจากนั้นศาลประชุมกันอีก และคะแนนเสียงข้าง
มากให้ประหารชีวิตโสเครทิส เมื่อโสเครทิสฟังคำพิพากษาโทษ
แล้วได้แถลงก่อกาลกึ่งต่อขึ้นไปนี้).

ท่านทั้งหลาย ท่านคงจะไม่ต้องรอนานนักสำหรับที่ท่านจะได้
ขอว่า เป็นผู้ฆ่าโสเครทิส, คนมีบุญญาคนหนึ่ง: เพราะว่าถึงแม้
ข้าพเจ้าจะไม่มบุญญา แต่เมื่อคนใดอยากจะดำเนินท่าน, เขาจะต้อง
อ้างว่าข้าพเจ้ามีบุญญา. หากท่านจะคอยไปสักเล็กน้อย, ข้าพเจ้าก็จะ
ตายไปเองสมใจท่าน. ท่านก็เห็นอยู่ว่าววยของข้าพเจ้าใกล้ความตาย
แล้วเพียงใด. ที่ข้าพเจ้ากล่าวนม ไช้ต่อท่านทุก ๆ คน แต่ข้าพเจ้า
กล่าวต่อผู้ ทลงคะแนนเสียงประหารข้าพเจ้า. นอกจากนั้นสำหรับคนที่ลง
โทษข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีเรื่องที่จะพูดอีกบางอย่าง. ท่านทั้งหลาย,
บางที่ท่านจะคิดว่าข้าพเจ้าแพเพราะขาดถ้อยคำซึ่งจะทำให้ข้าพเจ้าพ้นคดี
ได้. หากได้เป็นเช่นนั้นไม่ ข้าพเจ้าขาดจริง แต่ไม่ได้ขาดถ้อยคำ.
แต่เป็นเรื่องขาดความไว้มารยาทและขาดความเต็มใจที่จะแถลงคดีต่อ

ท่านในแบบที่ท่านเคยชอบฟังมาแต่ก่อน, คือด้วยการคร่ำครวญ
 ร้องไห้ และกล่าวหรือกระทำหลาย ๆ อย่าง ซึ่งไม่สมควรแก่คนเช่น
 ข้าพเจ้า— แบบอย่างเช่นนั้นคนอื่น ๆ ชอบแสดงต่อท่าน. แต่ถึงแม้
 อันตรายจะมีแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็ไม่คิดว่าตัวเองควรกระทำสิ่งทาดำ
 เช่นนั้น ข้าพเจ้าไม่เสียใจในแบบอย่างการต่อสู้คดีของข้าพเจ้า.
 ข้าพเจ้าสมัครที่จะตายโดยต่อสู้คดีแบบนั้นยิ่งกว่าที่จะอยู่โดยใช้วิธีอื่น.
 ไม่ว่าในศาลหรือในการศึก, ข้าพเจ้าหรือผู้ใดก็ตามไม่ควรจะกระทำ
 การอันใดเพียงแต่เพื่อจะหนีความตาย. ในการรบ, ถ้าเราจะวางอาวุธ
 และร้องขอความปรานีจากข้าศึก, เราก็จะเอาตัวรอดได้, และใน
 ภัยอันตรายอื่น ๆ สำหรับคนที่ยอมทำทุกสิ่งทุกอย่างเขาก็อาจพ้น
 ความตายไปได้. ท่านทั้งหลาย, วิธีการเช่นนี้ใช้ไม่ได้. ข้าพเจ้า
 คิดว่าคนเรานับได้สำคัญอยู่ที่จะต้องหนีหนีความตาย แต่สำคัญ
 อยู่ที่จะต้องหนีหนีความชั่ว— นี่เป็นสิ่งที่ยากมากกว่า เพราะว่า
 ความชัวมัธยหาเร็วกว่าความตาย. และบางคนข้าพเจ้าซึ่งมอายุและเชื่อง
 ซ้าได้ถูกฝ่ายที่มธยหาช้ากว่าไล่ติดตามทัน. แต่พวกโจทก์ของข้าพเจ้า
 ซึ่งฉลาดและรวดเร็วได้ถูกฝ่ายที่มธยหาเร็วกว่าไล่ทันเสียแล้ว— คือ
 ความชั่ว ข้าพเจ้ากับพวกโจทก์ของตนคงแยกกัน. ข้าพเจ้าไปสู่ความ
 ตายโดยคำตัดสินของท่าน ส่วนโจทก์เหล่านี้ไปสู่ความอยู่ดีธรรมและ
 ความดีช้าโดยการตัดสินของสิ่งจะ. ข้าพเจ้าจำต้องรับโทษของ
 ข้าพเจ้า— ส่วนเขาก็จะต้องรับโทษของเขาไป. เราพอจะถือได้ว่า

โชคชะตากำหนดมาเช่นนั้น ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่ายุคธรรมแล้ว.

และสำหรับกาลข้างหน้า ข้าพเจ้าอยากจะเอ่ยคำพยากรณ์
ต่อผู้หลงโทษข้าพเจ้า, เพราะว่าข้าพเจ้าจะตายอยู่แล้ว และคนที่ใกล้
ตายนั้นมักจะมีพรในการพยากรณ์. สำหรับผู้ประหารข้าพเจ้า
ข้าพเจ้าทำนายว่าหลังจากข้าพเจ้าจากไปแล้วไม่นานนัก, ทัณฑกรรม
ซึ่งหนักกว่าที่ท่านลงแก่ข้าพเจ้าจะรอท่านอยู่อย่างไม่มีปัญหา. ท่าน
ประหารข้าพเจ้าเพราะท่านไม่อยากจะให้มีใครมาดำเนินชีวิต
ของท่าน. แต่ข้าพเจ้าขอทำนายว่าท่านจะผิดหวัง. ผู้ที่กล่าวหาท่านจะ
มากกว่าเวลา, คือพวกที่ข้าพเจ้ายกย่องไว้. พวกนี้จะขาดความ
ยำเกรงท่านมากจนเกินไป เพราะว่าเป็นคนวายนกรรจ์และท่านจะเดือดร้อน
เพราะคนพวกนี้. หากท่านคิดว่าการฆ่าคนจะเป็นวิธีป้องกัน
มิให้ชีวิตของผู้อื่นถูกดำเนิน, ท่านก็คิดผิด. การหลบหลีกโดยวิธี
ทั้งไร้อุบายและไร้ผล. วิธีทางที่สุดและมั่งคั่งที่สุดทำได้ด้วยการ
ปรับปรุงตัวของท่านเอง—มิใช่ด้วยการทำลายผู้อื่น. นเป็นคำพยากรณ์
ที่ข้าพเจ้ากล่าวต่อผู้หลงโทษข้าพเจ้า ก่อนที่ข้าพเจ้าจะจากไป.

แต่สำหรับผู้หลงคะเนนปล่อยข้าพเจ้า, ก่อนที่ข้าพเจ้าจะจาก
ท่านไปสู่แดนประหาร และในระหว่างที่พวกพนักงานกำลังจัดระเบียบ
ข้าพเจ้าอยากจะขอพูดกับท่านถึงเรื่องที่ย่านมาบ้าง. ท่านทั้งหลาย,
ขอได้ออกทนกับข้าพเจ้าสักเล็กน้อย เพราะว่าเมื่อยังมีเวลาอยู่เราจะคุย
กันบ้างก็เป็นการดี. ท่านเป็นเพื่อนของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงอยากจะช

ให้ท่านเห็นความมุ่งหมายของเหตุการณ์ซึ่งเกิดแก่ข้าพเจ้าครั้งนั้น. ท่าน
 ผู้บนคฤหาสน์ของข้าพเจ้า— ข้าพเจ้าพอจะเรียกท่านได้เช่นนเพือดตรง
 ความจริง — — — ข้าพเจ้าอยากจะบอกท่านว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่
 ข้าพเจ้าครั้งนั้นเป็นเรื่องปลาตมาก. ในกาลก่อน ๆ เสียงพยากรณ์ของ
 เทพเจ้าวาทเจ้าหูข้าพเจ้าบ่อย ๆ นั้น ห้ามมิให้ข้าพเจ้ากระทำสิ่งที่ไม่
 ถูกต้อง แม้ในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ. แต่ในคราวนั้นถึงทบทงเกิดแก่ข้าพเจ้า
 ตามที่ท่านได้เห็นเป็นสิ่งทีคนทั่วไปจะคิดว่า เป็น โชคร้ายที่สุดสำหรับ
 มนุษย์. แต่เสียงของเทพเจ้าวามีได้แสดงการห้ามปรามอย่างใดเลย
 ทงเมื่อข้าพเจ้าจะออกจากบ้านในตอนเช้าวั้นนี้ หรือระหว่างข้าพเจ้า
 เดินทางมาศาลหรือขณะทข้าพเจ้าแถลงอยู่ในศาลนั้น. แต่ก่อนข้าพเจ้า
 ถูกขมขึงในระหว่างพูดบ่อยครั้ง แต่ในคราวนั้น ในคืนนั้นข้าพเจ้ามิได้ถูก
 ขมขึงเลยทงในการพูดและการกระทำ. ที่เป็นเช่นนั้นข้าพเจ้าจะเข้าใจว่า
 อย่างไร ข้าพเจ้าจะบอกท่าน. นี่เป็นการแสดงว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่
 ข้าพเจ้านั้นเป็นสิ่งมหัศจรรย์ และบรรดาผู้ ทศคิดว่าความตายเป็นสิ่งชั่วร้ายนั้น
 คิดผิด, เพราะว่าถ้าหากว่าข้าพเจ้ากำลังไปสู่ความชั่วร้ายในความตาย,
 ข้าพเจ้าก็คงจะต้องถูกทักท้วงโดยเสียงสัญญาณอย่างแต่ก่อน. ข้าพเจ้า
 กำลังไปสู่สิ่งที่ดี.

ขอให้เราพิจารณาออกตามหนง คอว่า ทว่าความตายเป็นสิ่งที่ดี
 นั้นมเหตุผลที่จะหวังได้มากเพียงไร. ความตายเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง
 ในสองอย่างนี้— หากคนตายไม่ไปสู่ความสุญญ์เปล่า และหมดความ

ล้าแก่ต่อทุกสิ่งทุกอย่าง ความตายก็จะเป็นดังเช่นที่คนพูดกัน คือ เป็น
 การเปลี่ยนแปลงและการเดินทางของวิญญาณจากโลกนี้ ไปสู่โลกอื่น. หาก
 ความตายเป็นการหมกความล้าแก่ ความตายก็จะเหมือนการหลับของ
 คนที่ไม่ถูกรบกวนเลยแม้แต่จากความฝัน, เช่นนั้นความตายจะเป็น
 กำไรอย่างหาที่เปรียบไม่ได้. เพราะว่าถ้าเราจะเลือกกระหว่างคนที่การ
 หลับของเราไม่ถูกรบกวนแม้กระทั่งจากความฝัน กับคนหรือคนอื่น ๆ
 ในชีวิตของเรา, เราก็คงพูดได้ว่า ถึงเราจะเป็นคนชราวัยใหญ่ก็จะต้อง
 เห็นว่าในคนที่หลับอย่างสนิทเช่นนั้นยอมจะดีกว่า และดีกว่านอน
 หรือคนอื่น ๆ. หากความตายมีสภาพเช่นวาน, ความตายก็เป็นกำไร
 เพราะว่าเมื่อเป็นเช่นนั้น นිරนตรก็จะเป็นเพียงชั่วคราวหนึ่ง. แต่หากความ
 ตายเป็นการเดินทางไปสู่ภพใหม่ และคนตายทั้งหมดไปอยู่ที่ภพหนึ่ง
 กล่าวกัน, สหายและตุลาการของข้าพเจ้า, อะไรเล่าจะดียิ่งไปกว่านี้?
 แน่นอนเหลือเกินเมื่อคนใดเดินทางไปถึงปรโลก, เขาก็จะพ้นจาก
 อำนาจของผู้ ทออำนาจความยุติธรรมอย่างผิด ๆ อยู่ในโลกนี้ และจะไป
 พบตุลาการที่แท้จริง ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นผู้ตัดสินโทษอยู่ที่นี่, คือ
 มินอส และริทแมนทัส และไอเอคัส และตรีโปเลมัส (ทั้งสี่เป็น
 บุคคลในตำนาน - ผู้แปล) และกงเทพเจ้าอื่น ๆ ผู้ซึ่งเมื่ออยู่บนโลกนี้
 เป็นผู้มั่งคั่ง. การเดินทางไปเช่นนั้นจะเป็นสิ่งที่เลวหนักหรือ? ตรง
 กันข้าม การได้ไปอยู่ร่วมกับออฟิอุส, มูเซอุส, เฮซิออด และไฮเมอร์
 ณ ปรโลก (ออฟิอุสเป็นบุตรของเทพเจ้าวอโปโล ตำนานกล่าวว่า

สามารถในการตีพิมพ์หาผู้เปรียบไม่ได้, มูเซอัสเป็นผู้เขียนภาพต่าง
 ศาสตร์นา เฮซิออต และโฮเมอร์เป็นผู้เล่าตำนานของเทพเจ้า - ผู้แปล)
 ใครเล่าจะไม่ยอมเสียสิ่งอื่น ๆ เพื่อสิ่งนี้ ? สำหรับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเต็มใจ
 จะตายไม่ว่าจะกี่ครั้งก็ตาม หากว่าความจริงเป็นเช่นนั้น. ข้าพเจ้าเองก็
 อยากจะไปพบและสนทนากับปาลามิดัส, และอาแจคัส และวีรชน
 อื่น ๆ ผู้ซึ่งรับความตายเพราะการตัดสินใจไม่เป็นธรรม. และคงจะ
 สนุกไม่น้อยที่ข้าพเจ้าจะเปรียบเทียบความทุกข์ของข้าพเจ้ากับของเขา
 เหล่านั้น. และที่เห็นอสังอื่นทั้งหมดนั้นคือ ข้าพเจ้าจะมีโอกาสดำเนิน
 งานค้นคว้าหาความรู้ที่เป็นจริงและที่แท้ไปทั่วโลกหน้า ดังที่
 ได้กระทำในโลกนี้, และข้าพเจ้าจะได้ค้นว่า ใครฉลาดและใครที่
 ไม่ฉลาดแต่แก่งทำฉลาด. ท่านตุลาการทั้งหลาย, จะมีใครบ้างที่จะ
 ไม่ยอมเสียอย่างอื่นเพื่อว่าตัวเขาจะได้มีโอกาสไปซักถามผู้นำทัพไปรบ
 กรุงทรอย หรือถามไอดิซุสหรือซิซิพัส (ไอดิซุสเป็นนักรบเจ้า
 บัญญา ซิซิพัสเป็นกษัตริย์ในตำนาน แต่เพราะไปสอดรู้ในความ
 เจ้าชูของเทพเจ้าจู庇เตอร์ เมื่อตายไปจึงถูกลงโทษให้กลิ้งหินชนเขา
 อยู่ในนรกตลอดเวลา - ผู้แปล) หรือคนอื่นอีกมากหลายทั้งชายและ
 หญิง ! ความเพลิดเพลิดจะมีมากมายสักเพียงใดในการได้สนทนาและ
 ได้ได้ถามเขาเหล่านั้น ! ในโลกหน้า เขาไม่ประหารคนเพราะตั้ง
 คำถาม - ไม่ใช่เช่นนั้นแน่นอน. เพราะว่ามันนอกจากเขาจะสุขกว่าเรา
 แล้วเขายังเป็นอมตะ, หากว่าที่พูดกันเป็นความจริง.

ด้วยเหตุนี้, คุณากรทั้งหลาย ท่านอย่าหวั่นไหวต่อความตาย
 และขอให้เบิกใจว่าสำหรับคนคนหนึ่งในชีวิตและหลังความตายผลชัวจะ
 เกิดแก่เขาไม่ได้. เทพเจ้าไม่ทอดทิ้งคนใด. สำหรับขอส่วนดีที่กำลัง
 ไกลจากเจ้านั้นจะเกิดขึ้นด้วยความบังเอิญหาไม่. ข้าพเจ้าเห็นได้
 ชัดเจนว่าถึงเวลาแล้วที่ข้าพเจ้าควรจะตาย เพื่อให้หลุดพ้นจากความ
 ยุ่งยาก. เพราะฉะนั้น เทพเจ้าจึงมิได้แสดงการขัดขวาง. และด้วย
 เหตุนี้เอง ข้าพเจ้าจึงไม่โกรธผู้ลงโทษที่ข้าพเจ้าหรือโกรธผู้ฟ้องข้าพเจ้า.
 จริงอยู่ เขามิได้ตั้งใจจะทำให้ข้าพเจ้าดี ซึ่งสำหรับการน ข้าพเจ้าจะ
 ตำหนิเขาได้แต่เพียงเล็กน้อย แต่เขาก็มิได้ทำให้ข้าพเจ้าเสียหาย.
 ข้าพเจ้ายังมีเรื่องหนึ่งที่จะขอ คือว่าเมอบตรของข้าพเจ้าโตชน,
 สหายทั้งหลาย, หากว่าบุตรของข้าพเจ้าไปสนใจความมั่งมีหรือสิ่งอัน
 ยิ่งไปกว่าคุณธรรม. ข้าพเจ้าขอให้ท่านทำโทษเขา. ข้าพเจ้าอยากให้
 ท่านยุ่งกับเขา ดังที่ข้าพเจ้ายุ่งกับท่าน หรือถ้าบุตรข้าพเจ้าแสดงตัว
 ว่าดีอย่างไรอย่างหนึ่ง แต่แท้จริงไม่มีอะไรดีเลย, เช่นนั้นก็ขอให้ท่าน
 ตักเตือนเขาเหมือนข้าพเจ้าเคยตักเตือนท่าน. หากท่านกระทำเช่นนั้น,
 ข้าพเจ้าและบุตรของข้าพเจ้าก็จะเป็นอันได้รับความยุติธรรมจากมือของ
 ท่าน.

เวลาที่จะแยกกันมาถึงแล้ว. ข้าพเจ้าไปสู่ความตาย, ส่วนท่าน
 ยังอยู่ไปอีก. อย่างไรก็ตาม เทพเจ้าเท่านั้นที่

ระหว่างที่อยู่ในคุก, ก่อนถูกประหารชีวิตสองวัน ตรีโต
เพื่อนของโตเครทิสเข้าไปในคุก ขอร้องให้โตเครทิสหนี โดย
พวกเพื่อน ๆ เตรียมการไว้ให้พร้อมแล้ว รวมทั้งการคิดเงินบน
ผู้คุม ตรีโตอ้างว่า ที่มาขอร้องให้หนีมิใช่เพื่อโตเครทิส แต่ขอ
ให้โตเครทิสเห็นแก่เพื่อน ๆ และบุตรของโตเครทิสเอง.
โตเครทิสให้ความเห็นหลายอย่าง ที่สำคัญคือว่า ถึงแม้เขาจะ
ไม่เห็นด้วยกับการคิดเงินของตุลาการ แต่ถ้าเขาหนีก็เหมือน
เขาทำลายอำนาจของกฎหมาย ถ้าพลเมืองไม่ยอมเชื่อฟังอำนาจ
ของกฎหมาย บ้านเมืองก็ตั้งอยู่ไม่ได้ แม่พ่อแม่ทำโทษบุตรผิด ๆ
บุตรยังไม่ควรทำร้ายพ่อแม่ โตเครทิสเห็นว่าบ้านเมืองยิ่งใหญ่
กว่าพ่อแม่ เขาจึงควรจะรับโทษตามที่ศาลกำหนด.

และในวันที่โตเครทิสกลับมาพิษ บรรมคามิตรลหายและ
दानคิษย์ไปเยี่ยม ผู้ไปเยี่ยมเห็นโตเครทิสไม่ทุกข์ร้อนอะไรเลย
จึงซักถาม, โตเครทิสกล่าวว่า ชีวิตของนักปราชญ์คือการเดิน
ทางไปสู่ความตายด้วยความพอใจ และในวงดนตรีก็ได้กล่าวกัน
ถึงเรื่องนี้ จนถึงเวลาที่ผู้คุมนำยาพิษมาให้โตเครทิสดื่ม.

การดนตรีในคุกทั้งในวันที่ตรีโตไปชวนให้หนี และในวันที่
โตเครทิสกลับมาพิษ. เพลงโตเขียนไว้ในเรื่อง "ตรีโต" และ
"เฟโต".

ប៊ុន ឃីង វិទ្យាស្ថាន ប៊ុន ឃីង វិទ្យាស្ថាន ប៊ុន ឃីង វិទ្យាស្ថាន
អាយ ឃីង វិទ្យាស្ថាន ប៊ុន ឃីង វិទ្យាស្ថាន ប៊ុន ឃីង វិទ្យាស្ថាន ប៊ុន ឃីង វិទ្យាស្ថាន
